

विपश्यना

साधक मराठी

E-NEWS LETTER

वार्षिक शुल्क रु. ३०/
आजीवन शुल्क रु. ५००/

साधकांचे
मासिक प्रेरणा पत्र

बुद्धवर्ष 2565, पौष पौर्णिमा (ऑनलाइन), 17 जानेवारी, 2021, वर्ष 5, अंक 10

For Online Patrika in various Languages, visit : <https://www.vridhamma.org/newsletters>

धम्मवाणी

न गामधम्मो निगमस्स धम्मो, न चापियं एककुलस्स धम्मो ।
सब्बस्स लोकस्स सदेवकस्स, एसेव धम्मो यदिदं अनिच्चता ॥

— अपदानपाळि २.३.८२, कुण्डलकेसीवग्गो

हा जो अनित्यतेचा धर्म (-स्वभाव) आहे तो ना कोण्या गावविशिष्ट आहे, ना कोण्या शहरविशिष्ट, ना कोण्या कुटुंबविशिष्ट, ही अनित्यता तर देवतांसहित सगळ्या लोकांचा धर्म (-स्वभाव) आहे.

सयाजींचा शरीर त्याग आणि अंत्यसंस्कार

सयाजी ऊ बा खिन यांचे अंतिम क्षण

— बाबूलाल गोयंका (गुरुजींचे मोठे बंधू)

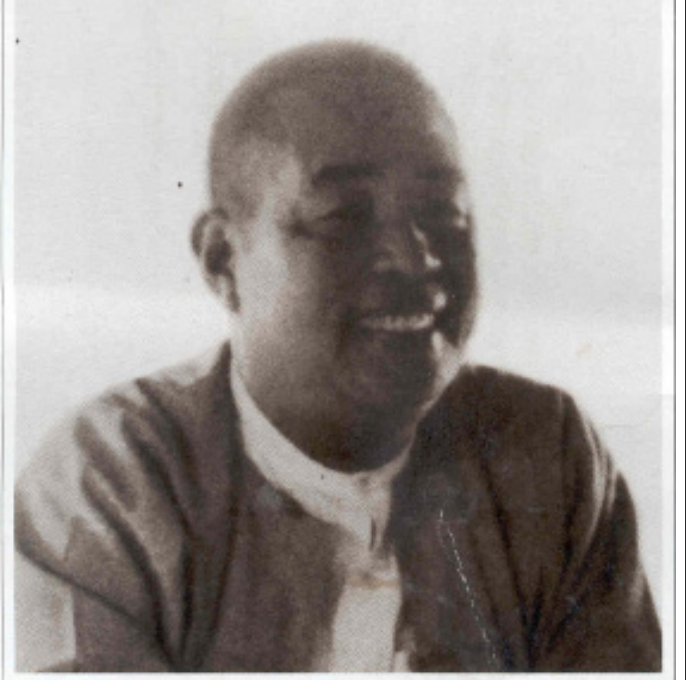
रंगून, 23/1/1971

भाई सत्य

सप्रेम आशीष,

16/1 ला जगदीश चोखानींबरोबर तुला एक पत्र पाठवले होते. कलकत्याला त्याने भाई शंकरला दिले असेल. तो तुला देईल. तुझे पत्र मिळाले म्हणून समजले की 17 ला तू नवे शिबिर सुरू करित आहेस, यामुळे सगळ्यांना खूप आनंद झाला. पूज्य गुरुजी तसेच माता सयामा यांचा मोठा सन्मान करून तू जे अभिवादन केलेस, त्याचे त्यांनी 'अम्या, अम्या, अम्या' म्हणत पुण्यानुमोदन केले.

रविवारी 17 जानेवारीच्या सकाळी जेव्हा आम्ही आश्रमात गेलो तेव्हा पूज्य गुरुजी अगदी ठीक वाटत होते, संध्याकाळी साडेसात वाजता (विशेष सामूहिक साधनेकरीता) मी आणि भाऊ चौथमल पुन्हा आश्रमात गेलो. त्यानंतर सयाजी म्हणत होते “काल पोटात थोडेसे मुरडले होते, परंतु धर्माचे काम करताना त्रास सहन करावाच लागतो. मी धर्मासाठी आपला जीव देण्यासाठीही तयार आहे”. तेथे डॉ. डा थीन क्यी (Dr Daw Thein Kyi) पण होत्या. सयाजींच्या डाव्या डोळ्याजवळ बहुतेक कुठल्या किड्याने डंख मारला होता ज्यामुळे तिथे थोडी सूज होती. Dr. Kyi यांनी कुठल्या तरी टॅबलेटचे (औषधाचे) नाव सांगितले आणि मागवून घेण्यासाठी सांगितले.

Sayagyi U Ba Khin

1899 - 1971

तेव्हा गुरुजी म्हणाले- आज-काल भोजनाची मात्रा थोडी जास्त होते, माझे पोट वाढू लागले आहे. मी भोजन थोडे कमी करीन. पोट वाढल्यामुळे एकीकडे थोडे दुखते. भाऊ चौथमलने सांगितले भोजन कमी करून फळ अधिक खा. डॉ डा थीन क्यी (Dr Kyi) नी सांगितले, “नाही, आपली भोजनाची मात्रा जास्त नाही आहे, तिला कमी करू नका, नाहीतर अशक्तपणा येईल”. एवढे बोलून सगळ्यांनी गुरुजींना प्रणाम केला आणि 9 वाजेच्या सुमारास आम्ही लोक घरी आलो. पुज्य गुरुजी अगदी स्वस्थ होते, सर्व बोलणे धम्मयायों (धम्म-कक्षात) झाले.

पुज्य गुरुजींची सहन शक्ती पण कमालीची होती. थोडेसे सुद्धा रडणे किंवा हात हलवणे किंवा वेदना जाणवणे, काहीही नव्हते. डोळे बंद करून घेतले होते, ते सगळे सूया खूपसत होते, यांना जसे काही होतच नव्हते.

परंतु मध्यरात्री 3.30 वाजता U Chit Tin यांचा फोन आला की गुरुजींना उलटी झाली, त्यातूनही रक्त आले आहे. सकाळी संडासमध्ये देखील आले होते. डॉ. ओम प्रकाश कुठल्या Medical Conference ला (चिकित्सा संमेलनात) गेले होते. डॉ. टीं मौं (Dr Tin Maung) यांना दाखवले. उलटी आणि मलाचे रिपोर्ट आले होते. मला सांगितले, मी पण आलो तर विचारपूर्वक ठरवता येईल की आता पुढे काय करावे लागेल. बनवारी घरीच होता, गाडी घेतली, चौथमलला फोन करून त्यालाही बरोबर घेतले, कारण त्याला रोगांसंबंधी जास्त माहिती असते. आश्रमात पोहोचलो. तपासणी रिपोर्टच्या अनुसार पुज्य गुरुजी यांच्या उलटी, मल दोन्हीमध्ये पू तसेच रक्त होते. Dr Kyi नी सांगितले, “Hospital मध्ये भरती करावे लागेल.”

दवाखान्यात भरती केले गेले

डॉ. ऊ खिं मौं (Dr U Khin Maung) यांच्याशी ओळख आहे, त्यामुळे त्यांना बोलून दाखवू. ते चिट्टी लिहून देतील तर भरती पण सहज करता येईल. मी आणि चौथमल दोघे त्यांच्या घरी गेलो, ते भेटले. सगळी परिस्थिती ऐकून त्यांनी सांगितले, “लगेच दवाखान्यात घेऊन जा.” परंतु आम्ही आग्रह केला, “एक वेळ येऊन आपण बघा त्यानंतर जसे मत द्याल तसेच करू.” डॉ. खिं मौं यांनी येऊन सगळे बघितले. पुज्य गुरुजींचे पोट फुगलेले होते, दाबून विचारले- “दुखत आहे.” गुरुजींनी सांगितले, “दुखत तर नाही आहे”. डॉक्टरांच्या समोरच मग रक्ताची उलटी झाली. डॉक्टरांनी सांगितले “तत्काळ दवाखान्यात घेऊन जा” आपत्कालीन वॉर्ड मध्ये लवकर भरती करण्यासाठी चिट्टी लिहून दिली आणि आपल्या वार्डच्या होम सर्जनला सगळी तयारी ठेवण्याचे निर्देश दिले. ब्लड बँकेला “A” टाईपच्या रक्ताच्या चार बाटल्या तत्काळ वार्ड 7-8 मध्ये पाठवण्यासाठी फोन केला. Dr Kyi यांनी गुरुजींचा Blood Group आधीच सांगितला होता. गाडीमध्ये बसत असताना मी डॉक्टरांना विचारले तर डॉक्टरांनी सांगितले की “यकृताची समस्या (Liver Problem) आहे, थोड्याच वेळात Unconscious (बेशुद्ध) होतील, लवकर करा, केस गंभीर आहे, रक्त लवकर द्यावे लागेल”. Dr Kyi यांनी एम्बुलन्स आधीच बोलावली होती. डॉक्टर आपल्या घरी गेले, आम्ही सगळे गुरुजींबरोबर दवाखान्यात गेलो. तिथे गेल्यागेल्याच

वार्ड 7/8 मध्ये खाट मिळाली. होम सर्जन, नर्स सगळे सेवेमध्ये सहभागी झाले. एकतर डॉ. ऊ खिं मौं यांनी फोन केला होता आणि बरोबर Dr Kyi पण होत्या. त्या सगळ्यांना ओळखत होत्या. सगळे तयारी करू लागले. तत्काळ ड्रीप चढवणे सुरू झाले. नाडीची गती, रक्ताचा दाब (Pulse, Blood Pressure) सर्व ठीक होते. डॉक्टरांनी पोट साफ करण्यासाठी सांगितले, एनिमा दिला, पण संडास झाली नाही. रात्री भाऊ चौथमल, मदनजी केडिया यांना घेऊन पुन्हा दवाखान्यात गेला, रक्त चढवले जात होते. स्थिती सामान्य होती, पुज्य गुरुजी शुद्धीत होते. कुठलीही अस्वस्थता किंवा भीती नव्हती. आश्रमातला नोकर Hla Tun सोडून सगळे निघून गेले. रात्री गुरुजी झोपले, झोप पण लागली. सकाळी तीन वाजता अजून एक रक्ताची उलटी झाली, त्यानंतर सर्व ठीक होते.

नऊ वाजता ऊ छिट टिन यांचा पुन्हा फोन आला. गुरुजींच्या नसेतून रक्त चांगल्याप्रकारे जात नव्हते, त्यामुळे थोडी कातडी कापून सरळ नसेत जोडून रक्त चढवले जात आहे. आता रक्त बरोबर जात आहे. रात्री जेव्हा गुरुजींना दवाखान्यात भरती केले, तेव्हा सुद्धा त्यांच्या नसा शोधूनही सापडत नव्हत्या, कदाचित जाड कातडी मुळे. दवाखान्यातील नर्सस, डॉ. क्यी तसेच दवाखान्यातील सर्जन नसेत सुई घुसवत राहिले परंतु कातडी मधून सुई घुसतच नव्हती. बऱ्याच वेळा प्रयत्न केले. अशा प्रकारे सगळे अर्ध्या तासापर्यंत हैराण झाले, आम्ही सुद्धा हैराण होतो. गुरुजींची सहन शक्ती पण कमालीची होती. थोडेसे सुद्धा रडणे किंवा हात हलवणे किंवा वेदना जाणवणे, काहीही नव्हते. डोळे बंद करून घेतले होते, ते सगळे सूया खूपसत होते, यांना जसे काही होतच नव्हते, असे पडून होते. आता रक्त व्यवस्थित जात होते. सर्व ठीक होते. मी आधीच सांगितले होते, पुज्य गुरुजींचे उपचार चांगल्या प्रकारे करायचे आहेत. जे डॉक्टर सांगतील आम्हाला त्याचे पालन करायचे आहे.

नंतर ऊ छिट टिन यांचा फोन आला की गुरुजींची तब्येत चांगली नाही. प्रल्हादजींशी बोलणं केल तर त्यांनी पण सांगितलं की ऊ तिं झा (U Thein Zaw, पुज्य गुरुजींचा मुलगा) आणि Dr Kyi यांचे पती दोघे आले होते, म्हणाले की रक्त संपलेलं आहे. गुरुजींना एक-दोन वेळा अजून रक्ताची उलटी झाली आहे. अजून रक्त देणे आवश्यक आहे. तर प्रल्हादजींनी ब्लड बँकेत फोन केला होता तेव्हा तिथल्यांनी परतून विचारले, “काय तुम्ही लोक रक्त देणार का?” तर प्रल्हादजींनी उत्तर दिले, व्यवस्था करून घ्या, आम्ही लोक पैसे देऊ. मग म्हणाले- तीन बाटल्या मिळाल्या आहेत, आता 7/8 वार्ड मध्ये पाठवित आहोत.

बनवारीला दवाखान्यात पाठविले होते, न तो परत आला न त्याची काही बातमी आली. दवाखान्यात Dr Kyi यांचा फोन आला, “गुरुजींची तब्येत ठीक नाही, Ba Pho इत्यादी सर्व एकत्र जमले आहेत- काय केले पाहिजे, यावर विचार करायचा आहे, तर तू पण येऊन जा.” मी लवकरच भोजन केले व पुन्हा फोन केला तर कळले गुरुजींची तब्येत जास्त खराब आहे. तिकडून कोणी आले नाही, सगळे दवाखान्यातच आहेत, तू पण निघून ये. भाऊ चौथमल तसेच प्रल्हादजी यांना ही न्यूज देऊन मी बसने दवाखान्यात निघून गेलो. गेटवरच Dr Kyi भेटल्या, म्हणाल्या- “लवकरच U Khin Maung कडून डिस्चार्ज (Discharge) ऑर्डर घेऊन

“अस्थी केवळ चार
महापुरुषांच्या पूजल्या
जातात- बुद्धांच्या, प्रत्येक
बुद्धाची, अर्हतच्या
अथवा चक्रवर्ती
राजाच्या. त्यामुळे
यांच्या अस्थींना
नदीमध्ये
विसर्जित केले
पाहिजे”.

गुरुजींच्या वाचण्याची काही शक्यता नाही. त्यामुळे आम्हाला आश्रमात न्यायचे आहे, लवकर करा”. माझ्याकडे गाडी नव्हती, इतक्यातच Ba Pho पोहोचले. त्यांच्या गाडीने आम्ही दोघे डॉक्टरांकडे गेलो आणि म्हणालो की आमच्या गुरुजींचा मृत्यू आपल्या आश्रमाच्या विशिष्ट स्थानावर व्हावा, त्यामुळे आम्ही गुरुजींना दवाखान्यातून Discharge करून घेऊन जाणे इच्छितो”. तेव्हा डॉक्टर म्हणाले, “गुरुजींच्या हाता पायावरचे Pressure Low झाल्यामुळे रक्ताचा सप्लाय पूर्ण शरीरात बरोबर होत नाही, परंतु खांद्याजवळच्या नसेतून रक्त बरोबर जात आहे. रक्ताचा सप्लाय बरोबर झाल्यावर लगेच हात पाय ठीक होतील. ऑपरेशन करून रक्तस्त्राव व्यवस्थित केला जाऊ शकतो परंतु त्यांचे शरीर जड आहे. वय मोठे आहे. म्हणून ऑपरेशन करू इच्छित नाही. गरजेचे असेल तेव्हाच ऑपरेशन करेन. तुम्ही लोक वेडेपणाच्या गोष्टी करू नका. गुरुजींना परत घेऊन गेलात तर उपचार कसे होतील? केस खराब नाही, घाबरू नका”.

डॉक्टरांपेक्षा आम्हाला काय जास्त समजणार, त्यामुळे परत निघून आलो. रस्त्यात Ba Pho यांनी सांगितले, “जर आपण लोक विचार न करता गुरुजींना परत घेऊन गेलो आणि काही झाले तर हे सगळे पाप आपल्या डोक्यावरच येईल, त्यामुळे डॉक्टरांच्या सल्ल्याशिवाय काहीही नको करायला”. ह्या सगळ्या गोष्टी बोलता-बोलता आम्ही दवाखान्यात पोहोचलो तर पोहोचल्यावरच Ba Pho यांचा माणूस खाली भेटला. त्याने सांगितले लवकर वरती जा, गुरुजींची परिस्थिती गंभीर आहे. आम्ही दोघे पळत गेलो आणि बघितलं तर अवाक झालो- पाहतो तर गुरुजींना ऑक्सीजन दिले जात आहे आणि गंभीर रोग्यांच्या कक्षा (ICCU) मध्ये त्यांना झोपवून ठेवले आहे, रक्त चढवले जात आहे. गुरुजींजवळ कमीअधिक 50 बर्मी तसेच भारतीय शिष्य त्यांना घेऊन उभे होते. थांबून थांबून श्वास येत-जात होता. असे वाटत होते की ते अंतिम क्षणाच्या अवस्थेत आहे. त्यानंतर श्वास पूर्णच बंद झाला. त्यांचे शरीर शांत झाले.

अंतिम यात्रेची तयारी

खर्चाच्या बाबतीत थोडी चर्चा सुरु होताच सगळ्या लोकांनी दान देणे सुरु केले आणि खूप सारे धन एकत्र झाले. सगळ्यांची हीच इच्छा होती की खूप धूमधामाने अंतिम संस्कार केले पाहिजेत. कोणीतरी सांगितले, आज-काल जेव्हापासून विद्युत-शव-दाह होऊ लागला आहे तेव्हापासून लाकडांद्वारे अंत्यसंस्कार बंद केले आहेत. तिसरा विकल्प होता की तेलाच्या भट्टीत दाह-संस्कार केले

जावेत...

सगळ्यांनी निर्णय घेतला की 21 जानेवारी, गुरुवारी 2 वाजता अर्था उचलली जाईल, 3 वाजता अंत्यसंस्कार होतील, असा समाचार पत्रांमध्ये छापून देण्यात आला. मांडले, मेम्यो फोन केले गेले. मेम्योहून से ऊ को ले (U Ko Lay) तसेच मांडले होऊन नरसिंह आले नाहीत. अचानक ही बातमी मिळाल्यावर तुम्ही विचलित न होऊन जावोत, म्हणून तुम्हाला Seriously ill अशी तार पाठवली गेली. मग रात्री तुम्हाला मोठी तार माता सयामा यांच्या नावाने पाठवली गेली. जेणेकरून तुम्ही विचलित तसेच दुःखी न होता 17 जानेवारीचे शिबिर सुरु ठेवू शकाल.

अस्थी विसर्जनावर विचार-विमर्श

20 जानेवारी बुधवारी 31 भिक्षूना भोजन-दान देण्यात आले. ज्यात प्रशंसनीय छौठाजी सयाडो पण आले. आश्रमात जिथे गुरुजींचे शव ठेवले होते तिथेच बसून त्यांनी त्रिरत्नांची शरण दिली, पंचशील दिले व रतन सुत्त आदीचे पठन केले. आम्ही सगळे शिष्यगण Caves मध्ये बसलो. जमिनीवर पाणी टाकण्याचे संस्कार सयाजींचे पुत्र ऊ तिं झा यांनी केले. या स्थानावर त्यांच्या अस्थी गाडून स्मारक बनवण्याचे बोलणे झाले तर भंतेजींनी सांगितले- “अस्थी केवळ चार महापुरुषांच्या पूजल्या जातात- बुद्धांच्या, प्रत्येक बुद्धांच्या, अर्हतच्या अथवा चक्रवर्ती राजाच्या. त्यामुळे यांच्या अस्थींना नदीमध्ये विसर्जित केले पाहिजे”. येथे आणून जमिनीत गाडणे उचित नाही. हवतर येथे स्मारक बनवू शकता, पण अस्थी गाडण्यासाठी त्यांनी मना केले.

21 जानेवारी गुरुवारी संध्याकाळी 4 वाजता Custom विभागाच्या Motor Launch (मोटर-बोट) ने त्यांच्या अस्थी रंगून नदीच्या माकड स्थळाच्या (Rangoon River मध्ये, Monkey Point) पुढे जाऊन विसर्जित केल्या जातील असा निर्णय घेतला गेला तसेच याप्रमाणे व्यवस्था केली गेली. पूज्य गुरुजी महापुरुष होते त्यामुळे त्यांच्या शवपेटीच्या चारी बाजूने चार सोनेरी छल्या सन्मानात लावल्या जावोत, हे राजेशाही चिन्ह आहे. बर्मांमध्ये जेव्हा कोणी भिक्षु बनतो तेव्हा त्याला राजेशाही वस्त्र घालून, डोक्यावर हेच सोनेरी छल एक माणूस घेऊन चालतो आणि मग बुद्धविहारात पोहोचल्यावर साऱ्या राजेशाही वस्त्रांचा त्याग करून, डोके मुंडन करून भिक्षु बनतो. त्यामुळे पेटीच्या चारी बाजूने या सोनेरी छल्या लावल्या जावोत, स्मशानभूमीपर्यंत या छल्या घेऊन जाऊ शकतो असा भिक्षूंनी आदेश दिला. हे सगळे सांगून झाल्यावर ते सर्वजण आपापल्या चाऊं (विहारात) परतले.

बुधवारच्या दिवशी आम्ही बाजारातून फळे, मिठाई इत्यादी मागवून भिक्षूना भोजन दानासाठी पाठविले. भिक्षु गेल्यानंतर पूज्य गुरुजींचे शरीर जे आश्रमात धम्मकक्षात ठेवले होते आणि बुधवारी 11 वाजेपर्यंत तेथेच होते, नंतर पेटी मध्ये ठेवून फेयाभवती चारी बाजूने परिक्रमाकरून, धम्मायोंत (धम्म-कक्षात) ही पेटी उंच मचाणावर ठेवण्यात आली, चारी बाजूने चार सोनेरी छल्या लावल्या गेल्या. जसे भिक्षूसाठी विमान बनवले जाते, तसे खुल्या Dodge Jeep मध्ये तसे विमान बनवून, त्यावर पेटी ठेवून, छल्या लावून घेऊन जाण्याची तयारी सुरु झाली.

भव्य सन्मानाबरोबर अंत्ययात्रा

बुधवारी सकाळी 5 वाजल्यानंतर सर्व लोक एक तास अधिष्ठानात बसले. तसे येण्या-जाणाऱ्यांच्या ओघ सुरुच होता. सगळी लोक त्याच्यातच व्यस्त होते परंतु तरीही मी एक तास सकाळी, एक तास संध्याकाळी पूज्य गुरुजींच्या पार्थिव शरीराजवळ बसून मंगळवारी, बुधवारी दोन्ही वेळेला तसेच गुरुवारी सकाळी बरोबर ध्यानाला बसलो. ध्यान खूप चांगले होत होते.

गुरुवारी मग 31 भिक्षूना भोजन-दान दिले गेले. भाऊ चौथमलने भारतीय भोजनाची व्यवस्था केली होती. भिक्षूना आपल्याकडून घरून बनवलेले भोजन आणून भोजन-दान दिले. त्याचप्रमाणे त्रिरत्न आणि पंचशील घेतले गेले, भिक्षूनी रतन सुत्त इत्यादीचे पठन केले. पूज्य गुरुजींच्या पुत्राने जमिनीवर पाणी सोडून व सगळ्यांना ‘अम्या’ बेरे (पुण्यानुमोदन) केले. सगळे साधू, साधू, साधू म्हणाले.

12 वाजण्याच्या आधी अजून 42 भिक्षू आले. अशाप्रकारे एकूण 73 भिक्षूना चीवर, छत्री, चप्पल, टॉवेल, साबण इत्यादींचे

दान दिले गेले. आपल्या समाजाच्या स्त्रिया, शिष्या, भिक्षुणीं इत्यादी अंतिम दर्शनासाठी आल्या. पुरुषांमध्ये अधिकांश त्यांचे शिष्यच आले, कोणी 2-4 Non शिष्य असतील. बर्मी शिष्यांच्या व्यतिरिक्त सगळे अधिकारी सुद्धा आले होते. खूप गर्दी होती, तीन-चारशे गाड्या होत्या, 13 बसेस होत्या, 1500-

2000 लोकं अंत्ययात्रेत आले असतील.

जे पण अंत्ययात्रेत आले होते त्यांना Soft Drink इत्यादी प्यायला दिले गेले. बरोबरच पाकळ्या वाटल्या गेल्या, ज्यावर बोधगयाहून तुझी जी तार आली होती, त्यावरच्या “अनिच्चावत संझ्वाराचे.....” पद छापले गेले होते.

हो, तर बरोबर 2 वाजता अंत्ययात्रा निघाली. 3 वाजता अंत्यसंस्कार-स्थळी पोचलो आणि 3 वाजून 5 मिनिटांनी त्यांचे शरीर पेटीसहित तेलाच्या भट्टीत टाकले गेले. आम्ही 10-15 जण थांबून राहिलो, बाकी सगळे निघून गेले होते. 4 वाजता दाह पूर्ण झाला, अस्थी वैगरे एका भांड्यात ठेवल्या गेल्या. इतक्या प्रखर ज्वाळा होत्या की हाडांची पण राख झाली होती. थोडेसे दाबले तर चूरा झाला असता. राख व कोळसा सगळा एका टोपलीत टाकून कलकत्ता रोडच्या जेट्टीत घेऊन आलो. पूज्य गुरुजींचा मुलगा ऊ तिनं झा, अजून 3-4 बर्मी शिष्य तसेच आम्ही लोकं एकूण 10-15 जण कस्टमच्या Motor laung ने Monkey point च्या पुढपर्यंत गेलो. तेथे सगळ्यांनी त्यांच्या अस्थींना अंतिम नमस्कार केला आणि नदीच्या मधोमध विसर्जित केले गेले. एकीकडे अस्थी विसर्जन होत होते, दुसरीकडे सूर्य पश्चिमेला मावळत होता. आपल्या मुरारीचा चायनाचा वर्गामित्र (classmate) आज-काल फोटोग्राफीचा धंदा करतो. त्याला बोलावले होते. भिक्षू-भोजनदान गुरुजींचे मृत शरीर, अंत्ययात्रा, अस्थी-विसर्जन इत्यादी सगळ्यांचे फोटो त्याने घेतले. एक Album तुला सुद्धा पाठवू.

माता सयामांनी अंत्ययात्रेच्या आधी सुमारे 12 वाजता एक प्रस्ताव ठेवला- हे सर्वतर पूज्य गुरुजींसाठी लोकीय संस्कार झाले, आता पुण्य-दाना (मैत्री-वितरणा) साठी सगळ्या शिष्यांनी सकाळी 7 ते 8 तसेच संध्याकाळी 7 ते 8 एक-एक

तासाचे अधिष्ठान प्रतिदिन असे सात दिवसांपर्यंत बसायला हवे. बर्मीमध्ये सातव्या दिवशी पुण्य-दान होते. मंगळवारी मृत्यू झाला आहे त्यामुळे सोमवारी दिनांक 25 पर्यंत सगळ्यांनी बसावे, ही घोषणा केली गेली. आपल्या घरातून बरोबर सकाळ-संध्याकाळ भाऊ चौथमल, प्रल्हादजी इत्यादी बरीच लोक येत राहिली. बर्मी शिष्य पण खूप आले. एका ध्यानाच्या खोलीत 3-3, 4-4 साधक बसले. आपल्या घरातील मुलांनी सुद्धा मंगळवारी संध्याकाळी, बुधवारी सकाळ-संध्याकाळ तसेच गुरुवारी सकाळी जाऊन ध्यान केले. जसा पुज्य गुरुजींचा प्रताप होता तसेच त्यांचे अंत्यसंस्कार धूमधामाने चांगल्याहून चांगले झाले.

ऊ बा फो (U Ba Pho) इत्यादींना पैशाची चिंता होती परंतु चांगला पैसा जमा झाल्यामुळे कुठल्याच बाबतीत काही कमी पडल नाही, सगळे संतुष्ट होते. दिनांक 25 सोमवारी पुण्य-दानाच्या दिवशी 31 भिक्षूंना पुन्हा बोलावून सकाळी पाच वाजेच्या सुमारास भोजन-दान दिले गेले. भाऊ चौथमल व प्रल्हादजी यांच्या निगराणीमध्ये रात्रभर जागून हलवाई बोलवून भारतीय भोजन बनवले होते. त्यादिवशी सर्व शिष्यांना बोलवले होते. जवळ जवळ पाचशे-सहाशे शिष्य, स्नेही आजूबाजूचे लोक आले. सर्वाकरिता पुरी, भाजी, जिलेबी इत्यादीचे भोजन देण्यात आले. हे भारतीय भोजन कधी-कधीच खायला मिळते त्यामुळे सगळे खूप जेवलेपण आणि जातांना टिफिन भरून आपल्या मुलांसाठी सुद्धा घेऊन गेले. दुपारी 12 वाजेपर्यंत खाणाऱ्यांचा ओघ सुरू राहिला. दान-पुण्य खूप चांगल्या प्रकारे संपन्न झाले.

पूज्य गुरुजींना लिहिलेले हूवरचे पत्र दिनांक 20 ला, मृत्यूच्या दुसऱ्या दिवशी मिळाले. त्याने लिहिले- ”आपल्या आदेशानुसार मी धर्म शिकवण्याचे काम करीन, पण मी घाबरतो आहे, संकोचही वाटतो आहे. माझ्याजवळ जागाही नाही तरी पण मी दिनांक 25 पासून 5 पर्यंत आधी स्वतः बसेन आणि मग दुसऱ्यांना शिकवणे सुरू करीन.” त्याला पण पत्र पाठवले आणि माता सयामांनी उत्साहित केले की त्याने आपल्या कार्यक्रमानुसार 25 ला अवश्य बसावे गुरुजी तुझ्याबरोबर आहेत. त्याचे उत्तर पण आले - “मी ठरवलेल्या कार्यक्रमानुसार 25 ला बसणार आहे. तुझे पत्र पाठवले आहे. तू 17 जानेवारीच्या शिबिराला चांगले सुरू ठेवले आहेस, याचा सर्वांना आनंद झाला. पूज्य गुरुजी नाही राहिले पण त्यांचे धर्मकार्य बंद झाले नाही, सुरू आहे, सुरूच राहील- ही आनंदाची गोष्ट आहे.”

माता सयामांनी मला सांगितले, “गोयंकाजींना पत्र पाठव की त्यांनी आपल्या निश्चित कार्यक्रमानुसार शिबिर लावावीत, चिंता करू नये. पूज्य गुरुजी धर्माच्या कामात मदत करतील”. मी त्यांच्या नावानेच तुला दिनांक 20 ला एक पत्र पाठवले होते, मिळाले असेल.

अन्य विचार-विमर्श

तुझे जे शिष्य बर्माहून येऊ इच्छितात, त्यांच्यापैकी बऱ्याच जणांच्या चिट्ठ्या आल्या आहेत. ते आले तर कसे होईल? यावर पण चिंतन झाले की कोणाला ‘नको’ नाही म्हणूयात, ज्यांना यायचे असेल येतील. आल्यावर सर्व व्यवस्था करूया, असा निर्णय घेतला गेला.

U Ko Lay यांनी बर्मी तसेच इंग्लिश मध्ये 2 लेख दैनिक समाचार पेपर (Daily Newspaper) साठी लिहिले होते. छापल्यावर तुला पाठवीन.

पूज्य गुरुजींना श्रद्धांजली (Homage) देताना एक पत्र तापडियाजी, एक पत्र मोतीलालजी तसेच हे एक पत्र भीमावरम हुन मदनलाल केडिया यांचा मुलगा ओम यांचे आले. डॉक्टर ओम प्रकाशजींना गुरुजी अचानक जाण्याचे खूप दुःख झाले. डॉक्टर सांगत होते हा आजार खूप हळू-हळू वाढतो. आधी थोडेसे रक्त येते मग एका महिन्यात जोर पकडतो. शेवटी हा आजार एक निमित्त होते, त्यांना जायचे होते ते गेले. डॉक्टरजींचा हाच view आहे.

तुझा,

बाबूलाल गोयंका

00000000000000000000000000000000

पूज्य गुरुजींचे उत्तर

ठिकाण: मुंबई,

20 फेब्रुवारी, 1971

बाबू भैया,

सादर प्रणाम!

आज तुझ्या जुन्या पत्रांना उत्तर लिहिणे इच्छितो.

तुझ्या 23 जानेवारीच्या पत्रात तू पूज्य गुरुजींची अस्वस्थता, त्यांची चिकित्सा आणि मृत्यू संबंधी जे तपशीलवार वर्णन लिहिले आहेस, ते वाचून खूपशी उत्सुकता मिटली. पूज्य गुरुजींच्या अंत्यसंस्कार क्रियेला त्यांच्या गौरवानुसार संपन्न करण्यामध्ये तू परिवाराकडून जे दान दिले, ते वाचून मन कृतज्ञतेने भरून गेले. खरोखर सगळं काम ज्या गंभीरतेने आणि शालीनतेने झाले त्याचा तपशील वाचून मन खूप आनंदी आणि समाधानी झाले. येथे माझ्या एका अनुभवाची गोष्ट तुला लिहितो- 21 जानेवारीला दुपारी दोन वाजण्याच्या आसपास 100 साधकांच्या मोठ्या परिषदेबरोबर जेव्हा मी ध्यानाला बसलो तेव्हा दाह क्रियेचा अनुमान करून बराच वेळपर्यंत मला असे प्रतीत होत होते की जणू काही मी खूप मोठ्या अग्नीजवळ बसलो

आहे इतका प्रखर अग्नी ज्याला सहन करणे सुद्धा कठीण व्हावे, आणि 3 वाजण्याच्या आसपास हे जाणून की आता तर सगळे राख झाले, जेव्हा मी मैत्री भावनेचा अभ्यास करणे सुरू केले तर लगेचच साऱ्या शरीरात अपूर्व शांतीचा अनुभव होऊ लागला. ध्यानाच्या शेवटी दाह क्रियेचे वर्णन खालील दोह्यातून केले:-

चाम जली ज्यूं पापड़ी, घास जयां ही केश ।

हाड़ जल्या ज्यूं लाकड़ी, रही राखड़ी शेष ॥

आणि आता तुझे वर्णन वाचतो आहे तर खरोखरीच केवळ राखच उरली आहे.

दुसरी एक विचित्र गोष्ट झाली की ज्या प्रकारे 20 आणि 21 ला आमच्या येथे सतत पाऊस पडत होता, त्याचप्रकारे 25, 26 जानेवारीला सुद्धा पाऊस पडत होता जेव्हा की तेथे श्रद्धा-सुमन अर्पित केली जात होती.

धर्म-क्षेत्रात अशा प्रकारे व्यस्त झालो आहे की एखादे साहित्यिक पुस्तक लिहू शकण्याची उमेद राहिली नाही. परंतु तरीसुद्धा या गोष्टीची सखोल कामना आहेच की बर्मी रामायणाच्या अतिरिक्त ब्रह्मदेशावर एखादे चांगले पुस्तक लिहावे. यानिमित्ताने मी तिथे बर्मासंबंधीची खूप सारी पुस्तके संग्रहित केली आहेत, माहित नाही ती भारतात येऊ शकतील पण का नाही. बर्माच्या स्थानिक पेपरमध्ये माझे बरेच लेख छापले होते. ते सर्व एका रजिस्टरमध्ये हाताने लिहिले होते. ते रजिस्टर तसेच माझ्याकडून लिहिलेली अन्य रजिस्टर आणि एक्सरसाइज बुक आली तर चांगले होईल. धर्माच्यासंबंधी अनेक एक्सरसाइज बुक्स मध्ये नोट्स लिहिल्या होत्या. त्या पण अवश्य आल्या पाहिजे. जातक कथांवर पण बऱ्याच नोट्स लिहिल्या होत्या, त्यापण आल्या पाहिजे. याव्यतिरिक्त मी कधीतरी शील, समाधी आणि प्रज्ञेच्या पाली ग्रंथांचे संकलन केले होते, तेसुद्धा कुठल्या फाईल किंवा फोल्डर किंवा रजिस्टर मध्ये लिपिबद्ध असतील त्याचे येणे सुद्धा आवश्यक आहे. जे काही सहजपणे पाठवता येईल आणि आणता येईल ते आणले पाहिजे. तुझ्या यादीमधून खूप साऱ्या पुस्तकांवर टिक लावून पाठवतो आहे. ते सगळं आलं पाहिजे. उरलेली पुस्तक आणि नोटबुक्स सी-मेलने येत राहतील.

तुझा अनुज,

सत्यनारायण गोयंका

00000000000000000000000000000000

**नवीन उत्तरदायित्व
आचार्य**

1. श्री अशोक कर्ण, धम्मतराई विपश्यना केंद्र, बीरगंज, नेपाळसाठी केंद्र आचार्यांच्या रूपाने सेवा
2. श्री मोती लाल व श्रीमती विष्णु माया खनाल. धम्मपराग विपश्यना केंद्र, दंग नेपाळसाठी केंद्र आचार्यांच्या रूपाने सेवा
3. श्री गोपाल प्रसाद व श्रीमती तारा पोखरेल, धम्मगामा विपश्यना केंद्र, नवालपराशी, नेपाळसाठी केंद्र आचार्यांच्या रूपाने सेवा
4. श्री योगेन्द्रमणि तुलाधर, धम्मजननी विपश्यना केंद्र, लुंबिनी, नेपाळसाठी केंद्र आचार्यांच्या रूपाने सेवा

वरिष्ठ सहायक आचार्य

1. श्री जीतुभाई शाह, सुरत, गुजरात
2. श्री अनील जरीवाला, सुरत, गुजरात
3. सुश्री पूर्णिमा शाह, अंकलेश्वर

अतिरिक्त उत्तरदायित्व

1. श्री शिवाजी जाधव, धम्मपदेस, रत्नागिरीच्या केंद्र-आचार्यांची सहायता
2. श्री नामदेव गेडाम, धम्मउत्कल, उडीसाच्या केंद्र-आचार्यांची सहायता

**नव नियुक्त
भिक्षु आचार्य**

1. Ven. Bhikkhu Udayabhadra, Nepal

**नव नियुक्ती
सहायक आचार्य**

1. श्रीमती मीना शाह, राजकोट, गुजरात
2. डा. किशोरकुमार लखानी, जेतपुर, गुजरात
3. श्री मोहनभाई सरवैया, भावनगर, गुजरात
4. श्री श्रीनिवास गुप्ता के. आर., पांडेचेरी, तमिळनाडु
5. डा. गुलशन राय माकन, जबलपुर, म.प्र.
6. श्री कर्सन पटेल, औरंगाबाद
7. श्री कुंदन जाधव, औरंगाबाद
8. श्री नारायण भराडे, औरंगाबाद
9. श्री आशीष बरुआ, जयपुर, राजस्थान
10. श्रीमती पुष्पा कोचर, मलकापुर, बुलडाणा
11. कु. मथुरा साहूकार, शिमोगा, कर्नाटक
12. श्री राम प्रसाद पाण्डे, नेपाळ
13. श्री बिबेक डंगोल, नेपाळ
14. Mr. Yong Li, China
15. Mrs. Li Ping Wang, China
16. Mr. Tan Kwank Liang, Singapore

अति महत्वपूर्ण सूचना

1. सेंट्रल आईवीआर (इंटरैक्टिव्ह वॉयस रिस्पॉन्स) संभाषण नंबर- ०२२-५०५०५०५१ अर्जदार या नंबरवर आपल्या नोंदवलेल्या मोबाईल नंबर (फॉर्म मधील उल्लेखित नंबर) ने आपली शिबिर नोंदणीची स्थिति तपासण्यासाठी, रद्द करण्यासाठी, स्थानांतरीत करण्यासाठी अथवा कुठल्याही सेंटरवर नोंदणी केलेल्या आपल्या अर्जाची पुष्टी करण्यासाठी कॉल करू शकतात. ते या सिस्टीमद्वारे केंद्राशी सुद्धा संपर्क करू शकतात. हा भारताच्या सगळ्या विपश्यना केंद्रांसाठी एक केंद्रीय संपर्क नंबर आहे.

2. जर अकेंद्रीय (नॉन-सेंटर) भावी शिबिरांचे कार्यक्रम पत्रिकेत प्रकाशन करण्यासाठी पाठवू इच्छिता, तर कृपया त्यांनी आपल्या समन्वयक क्षेत्रिय आचार्य (सीएटी) यांच्या सहमती पत्ताबरोबर पाठवावे, जेव्हा की स्थापित केंद्राचे कार्यक्रम केंद्रीय आचार्य (सीटी) यांच्या सहमती पत्ताबरोबर आले पाहिजेत. याशिवाय आम्ही कोणतेही कार्यक्रम पत्रिकेत प्रकाशित करू शकत नाही.

अन्य सूचना

शिबिराचे आवेदन करण्यासाठी साधक खालील नवीन

वेबसाइटचा उपयोग करू शकतात:-

<https://schedule.vridhamma.org/>

ऑनलाइन भावी शिबिर कार्यक्रम व आवेदन

सर्व भावी शिबिरांची माहिती नेटवर उपलब्ध आहे. कोविड- १९ च्या नव्या नियमानुसार सर्व प्रकारचे बुकिंग केवळ ऑनलाईन होत आहे. फॉर्म किंवा एप्लीकेशन आता स्वीकारले जात नाही. म्हणून आपल्याला निवेदन आहे की खालील लिंक वर चेक करा आणि आपल्याला उपयुक्त शिबिरासाठी अथवा सेवेसाठी सरळ ऑनलाईनच आवेदन करा.

<https://www.dhamma.org/en/schedules/schgiri>

कृपया अन्य केंद्रांच्या कार्यक्रमानुसार सुद्धा याच प्रकारे आवेदन करा.

अन्य केंद्रांच्या कार्यक्रमांचे विवरण कृपया खालील लिंक वर पहा-

<https://www.dhamma.org/en-US/locations/directory#IN>

भावी शिबिर कार्यक्रम

केंद्रांचे 2021 च्या शिबिराचे कार्यक्रम आले आहेत. त्यांनाच या महिन्यात प्रकाशित करीत आहोत. कोविड- 19 च्या सर्व नियमांचे पालन करणे अनिवार्य आहे. सर्व नियम आवेदन पत्रासोबत इंटरनेटवर दिले गेले आहेत. जर कोणी ते पाहू शकला नाही तर संबंधित केंद्राला थेट संपर्क करावा. आवश्यक सूचना —

१- कृपया नियमावली मागवून वाचावी आणि संबंधित व्यवस्थापकाकडे आवेदन पत्र पाठवून तेथून स्वीकृति-पत्र मागवावे.

2- एक दिवसीय, लघु / स्वयं शिबिर: केवळ जुन्या साधकांसाठी, ज्यांनी दहा दिवसांचे विपश्यना शिबिर पूर्ण केले असेल.

3- सतिपट्टन शिबिर: कमीत कमी तीन शिबिर पूर्ण केलेल्या साधकांसाठी, जे मागील एका वर्षापासून नियमित आणि गंभीरतापूर्वक रोज साधना करीत असतील. (लघु व सति. शिबिराचा समारोप शेवटच्या दिवशी संध्याकाळी होतो.)

4- किशोरांचे शिबिर: (15 वर्ष पूर्ण ते 19 वर्ष पूर्ण) (कृपया किशोरांच्या शिबिरांसाठी बनविलेल्या नव्या आवेदन पत्राचा वापर करावा.)

5- दीर्घ शिबिर - ∞ 20 दिवसीय शिबिर: पाच दहा दिवसीय शिबिर, एक सतिपट्टन शिबिर केलेल्या आणि एक दहा-दिवसीय शिबिरात सेवा दिलेल्या साधकांसाठी, जे मागील दोन वर्षापासून रोज साधना करतात व विधिप्रती एकनिष्ठ व पूर्णसमर्पित आहेत.

6- 30 दिवसीय शिबिर: ज्यांनी 20 दिवसीय शिबिर केले असेल व एका शिबिरात धर्मसेवा दिली असेल. (दीर्घ शिबिरांमध्ये 6 महिन्यांचे अंतर आवश्यक आहे.) (जेथे 30 व 45 दिवसांचे सोबत होतील, तेथे आनापान 10 दिवसांचे आणि जेथे केवळ 45 दिवसांचे तेथे 15 दिवसांचे होतील)

7- 45 दिवसीय शिबिर: ज्यांनी दोन 30 दिवसीय शिबिर पूर्ण केले असतील व धम्मसेवा देत असतील. 60 दिवसीय शिबिर: केवळ सहायक आचार्यांसाठी ज्यांनी दोन 45 दिवसीय शिबिर पूर्ण केले असतील.

8- विशेष 10-दिवसीय शिबिर: पाच दहा सामान्य शिबिर, एक सतिपट्टन शिबिर आणि एक दहा-दिवसीय शिबिरात सेवा दिलेल्या साधकांसाठी, जे मागील दोन वर्षापासून नियमित रोज साधना करत असतील व विधिप्रती एकनिष्ठ व पूर्णपणे समर्पित असतील.

14 दिवसीय कृतज्ञता-शिबिर / स्वयं शिबिर

हे कृतज्ञता-शिबिर “आचार्य स्वयं शिबिर” चेच स्वरूप आहे. शिबिर प्रारूप बिल्कुल तसेच राहिले. पूज्य गुरुजी व माताजी आता राहिले नाहीत, त्यामुळे त्यांच्याप्रति व संपूर्ण परंपरेप्रति कृतज्ञता व्यक्त करून आम्ही त्या सर्वांच्या धर्मतरंगांचा लाभ घेऊ. या दीर्घ शिबिरात अधिकाधिक लोक भगवान बुद्धांच्या याविरुद्ध- **समगानं तपो सुखो** । म्हणजे, एकत्र तप करण्याच्या परम सुखाचा लाभ घेऊ शकतील, प्रसन्नतेची बाब ही आहे की फेब्रुवारीच्या या तिथीदरम्यान हिंदी तिथीनुसार पूज्य गुरुजी व माताजींच्या जन्म व जयंत्याही येतात. **शिबिर की योग्यता** – या दीर्घ शिबिरामध्ये सम्मिलित होण्यासाठी केवळ एक सतिपट्टन शिबिर, धर्माच्या प्रचार व प्रसारत योगदान व स्थानिक आचार्यांची परवानगी आवश्यक आहे.

सुनिश्चित दिनांक: प्रत्येक वर्षी 2 ते 17 फेब्रुवारी.

स्थानिक मागणी लक्षात ठेऊन ज्या केंद्रात एकट्या निवासाची सोय असेल, ते केंद्र या गंभीर शिबिराला आपल्या कार्यक्रम पत्रिकेत स्थान देऊ शकतात.

∞ दीर्घ शिबिरांसाठी नवीन संशोधित आवेदन पत्राचाच वापर करावा. ह्याला धम्मगिरी अथवा अन्य दीर्घ शिबिरांच्या केंद्रातून प्राप्त करता येईल. (वरील सर्व शिबिरांचे आवेदन पत्र एकसारखे आहे.) हिंदी वेबसाट हेतु लिंक- www.hindi.dhamma.org

इगतपुरी एवं महाराष्ट्र

धम्मगिरि : इगतपुरी (महाराष्ट्र)

विपश्यना विश्व विद्यापीठ, इगतपुरी-422403, नाशिक, फोन: (02553) 244076, 244086, 244144, 244440 (केवळ कार्यालयीन वेळेत सकाळी: 10 ते सायं 5 वाजेपर्यंत). फॅक्स: 244176. Email: info@giri.dhamma.org (नोंदणीविना प्रवेश बिल्कुल नाही) **दहा-दिवसीय:** 23-2 ते 6-3, 9 ते 20-3, 23-3 ते 3-4, 19 ते 30-4, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 29-6 ते 10-7, 27-7 ते 7-8, 10 ते 21-8, 24-8 ते 4-9, 7 ते 18-9, 21-9 ते 2-10, 19 ते 30-10, 16 ते 27-11, 30-11 ते 11-12, 25-12-22 ते 5-1-2023, **सतिपट्टन:** 21 ते 29-1, 6 ते 14-10, धम्मसेवक व ट्रस्टी कार्यशाळा: 15 ते 16-10, समन्वयक क्षेत्रीय आचार्य व आचार्य सम्मेलन: 13-12-2022, सहायक आचार्य सम्मेलन: 14 ते 16-12-2022, सहायक आचार्य कार्यशाळा: 17 ते 20-12-2022, प्रशिक्षक कार्यशाळा: 21-12-2022, **कृतज्ञता-शिबिर:** 2 ते 17-2, **∞ दीर्घ-शिबिर:** विशेष दहा-दिवसीय: 13 ते 24-7,

धम्मगिरि : इगतपुरी, लघु शिबिर क्षेत्र

किशोरींचे शिबिर: 18 ते 26-2, 19 ते 27-4, 24-5 ते 1-6, 21 ते 29-7, 22 ते 30-9, 22 ते 30-11, **किशोरांचे शिबिर:** 21 ते 29-3, 13 ते 21-5, 22 ते 30-6, 23 ते 31-8, 22 ते 30-10, 27-12 ते 4-1-2023,

(गंभीर सूचना- **o** कृपया लक्ष द्यावे की धम्मगिरीत बुकिंग केल्याशिवाय येऊ नये, परत पाठवतांना शिबिरार्थीलाही लास होतो व आम्हालाही. **o** ज्या क्षेत्रात केंद्र आहे, त्या क्षेत्राच्या लोकांनी तेथेच आवेदन करावे. विशेष कारणविना धम्मगिरीत त्यांचे आवेदन स्वीकारले जाणार नाहीत. **o** कृपया स्वीकृति-पत्र आपल्या सोबत अवश्य आणावे. **o** येणे शक्य नसल्यास तशी सूचना वेळेअगोदर अवश्य कळवावी.)

धम्मतपोवन-1 : इगतपुरी (महाराष्ट्र)

दहा-दिवसीय एकजीव्युत्पन्न शिबिर: 7 ते 18-2, **सतिपट्टन:** 27-6 ते 5-7,

∞ दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 24-9 ते 5-10, 20-दिवसीय: 26-2 ते 19-3, 9 ते 30-7, 30-दिवसीय: 25-3 ते 25-4, 8-5 ते 8-6, 4-8 ते 4-9, 45-दिवसीय: 8-5 ते 23-6, 4-8 ते 19-9, 21-12 ते 5-2, 60-दिवसीय: 11-10 ते 11-12,

धम्मतपोवन-2 : इगतपुरी (महाराष्ट्र)

◇ सतिपट्टन: 10 ते 18-4,

दहा-दिवसीय एकजीव्यूटिव शिबिर: 29-10 ते 9-11,

∞ दीर्घ-शिबिर: विशेष दस-दिवसीय: 27-4 ते 8-5, 20-दिवसीय: 12-5 ते 2-6, 1 ते 22-10, 30-दिवसीय: 20-2 ते 23-3, 7-6 ते 8-7, 12-11 ते 13-12, 45-दिवसीय: 20-2 ते 7-4, 7-6 ते 23-7, 60-दिवसीय: 29-7 ते 28-9, 17-12 ते 16-2,

धम्मपत्तन : गोराई, बोरीवली, मुंबई

धम्मपत्तन, विपश्यना केन्द्र, एस्सेल वर्ल्ड के पास, गोराई खाड़ी, बोरीवली (पश्चिम) मुंबई-- 400 091, फोन: +91 8291894650, टेली. (+09122) 50427518, Ext. No. (पुरुष कार्यालय) 519 (50427519), (महिला कार्यालय) 546 (50427546), (सुबह 11 ते सायं 5 बजे तक); Website: www.pattana.dhamma.org, दस-दिवसीय एकजीव्यूटिव शिबिर: 26-2 ते 9-3, 23-3 ते 3-4, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 3 ते 14-5, 17 ते 28-5, 8 ते 19-6, 22-6 ते 3-7, 5 ते 16-7, 19 ते 30-7, 18 ते 29-8, 31-8 ते 11-9, 13 ते 24-9, 28-9 to 9-10, 12 ते 23-10, 26-10 ते 6-11, 9 ते 20-11, 23-11 ते 4-12, 7 ते 18-12, 21-12 ते 1-1-2023, ◇ सतिपट्टन: 12 ते 20-3, 1 ते 9-8, 3-दिवसीय: 12 ते 15-8, ∞ कृतज्ञता शिबिर 20-दिवसीय: 2 ते 23-2,

Email: registration_pattana@dhamma.net.in; ऑनलाइन बुकिंग: www.dhamma.org/en/schedules/schpattana.shtml "धम्मपत्तन" विपश्यना केन्द्रात केवळ 90 साधकांसाठी स्थान आहे. त्यामुळे सर्व साधकांना विनंती आहे की ज्यांना शिबिरासाठी स्वीकृति मिळाली, त्यांनाच यावे आणि ज्यांना स्वीकृति मिळाली नाही, त्यांनी कृपया कोणत्याही प्रकारचा आग्रह करू नये. ○ कृपया आपला आपात्कालीन फोन-संपर्क (शेजारचा असला तरी) अवश्य लिहावा.)

7-12, 24-12 ते 4-1-23 (केवळ स्त्रिया)» 8 ते 19-1, 29-1 ते 9-2, 23-4 ते 4-5, 8 ते 19-6, 5 ते 16-9, 12 ते 23-11, 10 ते 21-12, #ST: (केवळ पुरुष)» 21 ते 29-3, 21 ते 29-8, 3-दिवसीय: (केवळ पुरुष)» 23 ते 26-1, 11 ते 14-3,

धम्मनन्द : पुणे (महाराष्ट्र)

पुणे विपश्यना केन्द्र, (नोंदणीविना प्रवेश नाही) मरकळ गावाजवळ, आळंदी पासून 8 कि.मी. दहा-दिवसीय: (केवळ हिंदी व मराठी भाषी)» 12 ते 23-2, 12 ते 23-3, 9 ते 20-4, 9 ते 20-4, 14 ते 25-5, 11 ते 22-6, 9 ते 20-7, 13 ते 24-8, 10 ते 21-9, 8 ते 19-10, 12 ते 23-11, 10 ते 21-12, (केवळ हिंदी व इंग्रजी भाषी)» 22-1 ते 2-2, 26-3 ते 6-4, 23-4 ते 4-5, 28-5 ते 8-6, 25-6 ते 6-7, 23-7 ते 3-8, 27-8 ते 7-9, 24-9 ते 5-10, 26-11 ते 7-12, 24-12 ते 4-1, ◇ सतिपट्टन: (केवळ हिंदी व इंग्रजी भाषी)» 29-10 ते 6-11, (केवळ हिंदी व मराठी भाषी)» 26-2 ते 6-3, 3-दिवसीय: 3 ते 6-2, 5 ते 8-5, 4 ते 7-8, 20 ते 23-10, संपर्क: पुणे विपश्यना समिती, फोन: (020) 24468903, 24436250. Email: info@ananda.dhamma.org; टे.फैक्स: 24464243.

धम्मपुण्य : पुणे शहर(स्वारगेट)

पुणे विपश्यना समिती, नेहरू स्टेडियमसमोर, स्वारगेट वॉटर वर्क्सच्या मागे, आनंद मंगल कार्यालयाजवळ, दादावाडी, पुणे-411002. फोन: (020) 24436250. Email: info@punna.dhamma.org

दस-दिवसीय: (केवळ हिंदी व इंग्रजी भाषी)» 6 ते 17-2, 6 ते 17-3, 3 ते 14-4, 5 ते 16-6, 3 ते 14-7, 7 ते 18-8, 2 ते 13-10, 6 ते 17-11, 4 ते 15-12, (केवळ हिंदी व मराठी भाषी)» 20-2 ते 3-3, 20 ते 31-3, 17 ते 28-4, 19 ते 30-6, 17 ते 28-7, 21-8 ते 1-9, 18 ते 29-9, 20-11 ते 1-12, 18 ते 29-12, ◇ सतिपट्टन: 4 ते 12-9, 3-दिवसीय: (केवळ हिंदी व मराठी भाषी)» 13 ते 16-10, (केवळ हिंदी व इंग्रजी भाषी)» 27 ते 30-10, 2-दिवसीय: (केवळ हिंदी व मराठी भाषी)» 2 ते 4-6, (केवळ हिंदी व इंग्रजी भाषी)» 15 ते 17-9, किशोरांचे शिबिर: 1 ते 9-5, किशोरींचे शिबिर: 15 ते 23-5, 1-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात दुसऱ्या गुरुवारी व चौथ्या रविवारी सकाळी: 8:30 ते 4:30 पर्यंत, # 2-दिवसीय बाळ-शिबिर: (9 ते 18 वर्ष) (मुले) 10 ते 11-5, (मुली) 13 ते 14-5, # बाळ-शिबिर: (9 ते 18 वर्ष) प्रत्येक महिन्यात पहिल्या व तिसऱ्या रविवारी (सकाळी: 8 ते दुपारी 2.30 पर्यंत)

दीर्घ शिबिर कार्यक्रम (भारत)

विशेष 10-दिवसीय

24-1 ते 4-2-2022	धम्म अम्बिका - दक्षिण गुजरात, गुजरात
18-2 ते 1-3-2022	धम्मचक्र - सारनाथ (उ. प्र.)
10 ते 21-3-2022	धम्मपीठ - अहमदाबाद (गुजरात)
6 ते 17-4-2022	धम्मनाग - नागपुर (महाराष्ट्र)
10 ते 21-4-2022	धम्मथली - जयपुर (राजस्थान)
15 ते 26-4-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
1 ते 12-6-2022	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
19 ते 30-6-2022	धम्मथली - जयपुर (राजस्थान)
25-6 ते 6-7-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
13 ते 24-7-2022	धम्मगिरि - इगतपुरी (महाराष्ट्र)
14 ते 25-7-2022	धम्मपट्टन - सोनीपत (हरियाणा)
19 ते 30-7-2022	धम्मलक्खण - लखनऊ (उ. प्र.)
2 ते 13-8-2022	धम्मअजय - चंद्रपुर (महाराष्ट्र)
9 ते 20-8-2022	धम्मभण्डार - भंडारा (महाराष्ट्र)
16 ते 27-8-2022	धम्ममल्ल - यवतमाल (महाराष्ट्र)
20 ते 31-8-2022	धम्मवाहिनी - टिटवाळा
20 ते 31-8-2022	धम्म पुष्कर - पुष्कर (अजमेर, राजस्थान)
29-8 ते 9-9-2022	धम्म अम्बिका - दक्षिण गुजरात, गुजरात
6 ते 17-10-2022	धम्मबोधि - बोधगया (बिहार)
9 ते 20-10-2022	धम्मथली - जयपुर (राजस्थान)
11 ते 22-10-2022	धम्मपट्टन - सोनीपत (हरियाणा)
12 ते 23-10-2022	धम्मसेतु - चेन्नई (तमिलनाडु)
12 ते 23-11-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
20-11 ते 1-12-2022	धम्मकल्याण - कानपुर (उ. प्र.)
14 ते 25-12-2022	धम्मपाल - भोपाल (म.प्र.)
20 ते 31-12-2022	धम्मपुब्बज - चूरू (राजस्थान)
28-12 ते 8-1-2023	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
28-12-2023 ते 8-1-2024	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
31-5-2024 ते 10-6-2024	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)

कृतज्ञता शिबिर

2 ते 17-2-2022	धम्मगिरि - इगतपुरी (महाराष्ट्र)
2 ते 17-2-2022	धम्मसरोवर - धुळे (महाराष्ट्र)
2 ते 17-02-2022	धम्मनाग - नागपुर (महाराष्ट्र)
2 ते 17-02-2022	धम्मलक्खण - लखनऊ (उ. प्र.)
2 ते 17-2-2022	धम्मपुब्बज - चूरू (राजस्थान)
2 ते 17-2-2022	धम्मसेतु - चेन्नई (तमिलनाडु)
2 ते 17-2-2022	धम्म मधुरा - मदुराई (तमिलनाडु)
2 ते 17-2-2022	धम्म नागाज्जुन - 2 नागार्जुनसागर (तेलंगाना)
2 ते 17-2-2022	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
2 ते 17-2-2022	धम्मालय - कोल्हापुर (महाराष्ट्र)
2 ते 17-2-2022	धम्मपाटलिपुत्र - पटना (बिहार)
2 ते 17-2-2022	धम्मअनाकुल - खापरखेडा फाटा, तेलहारा (अकोला)

एक दिवसीय शिबिर : ग्लोबल विपश्यना पॅगोडा, गोराईगांव, मुंबई प्रत्येक रविवारी-सकाळी 11 ते सायं 4 वाजेपर्यंत (पॅगोड्याच्या घुमटात होते, त्यामुळे साधकांना भगवान बुद्धांच्या पावन धातूच्या सान्निध्यात ध्यान करण्याची संधी प्राप्त होते.) संपर्क: फोन: 022-28452235. Email: info@globalpagoda.org;

कृपया आपल्यासोबत पिण्याच्या पाण्याची बाटली अवश्य आणावी. पिण्याचे पाणी मोठ्या बाटलीत (20 लीटर) उपलब्ध राहील. त्यातून आपली बाटली भरून आपल्याजवळ ठेवता येईल.

घेणाऱ्या दर्शकांसाठी लघू आनापान शिबिर

ग्लोबल पॅगोड्यात रोज सकाळी 11 ते दुपारी 4 वाजेपर्यंत पंधरा-वीस मिनिटांचे इंग्रजी हिंदी लघू आनापान प्रशिक्षण सत्र सुरु असते. सकाळी 11 वाजता प्रथम सत्र व दुपारी 4 वाजता अंतिम सत्र. यात भाग घेणाऱ्याला पूर्ण प्रशिक्षण सत्रात बसणे अनिवार्य आहे

धम्मविपुल : बेलापुर (नवी मुंबई)

प्लॉट नं. 91 ए; सेक्टर 26, पारसीक हिल, सीबीडी बेलापुर, (पारसीक हिल, सीवुड दारावे रेल्वे स्टेशन जवळ हर्बर् लाईन) नवी मुंबई 400 614. संपर्क: फोन: 022-27522277, 27522404/03 (सकाळी 11 ते सायं 5 वाजेपर्यंत). Email: dhammavipula@gmail.com, बुकिंग केवळ ऑनलाइन: http://www.vipula.dhamma.org/ दहा-दिवसीय: 9 ते 20-2, 23-2 ते 6-3, 9 ते 20-3, 23-3 ते 3-4, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 29-6 ते 10-7, 13 ते 24-7, 27-7 ते 7-8, 10 ते 21-8, 24-8 ते 4-9, 7 ते 18-9, 21-9 ते 2-10, 5 ते 16-10, 19 ते 30-10, 2 ते 13-11, 16 ते 27-11, 30-11 ते 11-12, 21-12 ते 1-1-23, 1-दिवसीय: प्रत्येक रविवारी. सामू. साधना: दररोज सकाळी: 9 ते रात्री 9 पर्यंत, साधक आपल्या वेळेनुसार येऊन ध्यान करू शकतात,

∞ कृतज्ञता-शिबिर 20 दिवसीय: 16-1 ते 6-2,

धम्मवाहिनी : टिटवाळा

मुंबई परिसर विपश्यना केन्द्र, गांव रुंदे, टिटवाळा (पूर्व) कल्याण, जि. ठाणे. Website www.vahini.dhamma.org. नोंदणी केवळ ऑनलाइन; Email: vahini.dhamma@gmail.com संपर्क: मोबाईल: 97730-69978, 9004620434, केवळ कार्यालयाच्या दिवशी- 12 ते सायं 6 वाजेपर्यंत. दहा-दिवसीय: 22-1 ते 2-2, 5 ते 16-2, 19-2 ते 2-3, 5 ते 16-3, 19 ते 30-3, 2 ते 13-4, 16 ते 27-4, 30-4 ते 11-5, 14 ते 25-5, 28-5 ते 8-6, 25-6 ते 6-7, 9 ते 20-7, 23-7 ते 3-8, 6 ते 17-8, 3 ते 14-9, 17 ते 28-9, 1 ते 12-10, ◇ सतिपट्टन: 11 ते 19-6,

∞ दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 20 ते 31-8, 20-दिवसीय: 27-10 ते 17-11, 30-दिवसीय: 20-11 ते 21-12, 45-दिवसीय: 20-11 ते 5-1-2023,

धम्मसरिता : खडावली (ठाणे) म. रे.

धम्मसरिता विपश्यना केन्द्र, जीवन संध्या मंगल संस्थान, मातोश्री वृद्धाश्रम, सौरगांव, पोस्ट पडवा, ता. भिवंडी, जि. ठाणे-421101 online registration www.sarita.dhamma.org registration Email: dhamma.sarita@gmail.com, info@sarita.dhamma.org, संपर्क: मोबा. 91- 77983-24659, 77983-25086, संपर्क: 25008868/25011096/25162505, दहा-दिवसीय: 29-12 ते 9-1, 12 ते 23-1, 2 ते 13-2, 16 ते 27-2, 2 ते 13-3, 16 ते 27-3, 30-3 ते 10-4, 13 ते 24-4, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 29-6 ते 10-7, 13 ते 24-7, 27-7 ते 7-8, 2-दिवसीय: 27 ते 30-4, 3-दिवसीय: 25 ते 27-1, किशोरींचे शिबिर: 3 ते 11-5, किशोरांचे शिबिर: 14 ते 22-5, # 2-दिवसीय बाळ शिबिर: (केवळ मुले)» 25 ते 26-5, (केवळ मुली)» 28 ते 29-5,

धम्म वाटिका : पालघर

पालघर विपश्यना केन्द्र, गट नं. 198-2/ए, अल्याली क्रिकेट ग्राउंडच्या मागे, अल्याली, पालघर-401404, संपर्क केन्द्र 91 9637101154, Email: info@vatika.dhamma.org, संपर्क: 1) श्री इराणी, मो. 9270888840, 2) श्री अनिल जाधव, मो. 91 9049151464, Website: vatika.dhamma.org, दहा-दिवसीय: (केवळ पुरुष) 13 ते 24-2, 26-2 ते 9-3, 9 ते 20-4, 6 ते 17-5, 21-5 ते 1-6, 22-6 ते 3-7, 6 ते 17-7, 20 ते 31-7, 6 ते 17-8, 19 ते 30-9, 8 ते 19-10, 29-10 ते 9-11, 26-11 ते

26-1 ते 10-2-2022	धम्मपीठ - अहमदाबाद (गुजरात)
1 ते 16-2-2023	धम्मदिवाकर - मेहसाणा (गुजरात)
2 ते 17-2-2023	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
20-दिवसीय	
2 ते 23-2-2022	धम्मपत्तन - गोरार्इगांव, मुंबई
2 ते 23-2-2022	धम्मसेतु - चेन्नई (तमिलनाडु)
2 ते 23-2-2022	धम्मपफुल्ल - अलूर, बंगलूरू (कर्नाटक)
6 ते 27-2-2022	धम्मथली - जयपुर (राजस्थान)
23-2 ते 16-3-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
1 ते 22-3-2022	धम्मपीठ - अहमदाबाद (गुजरात)
19-4 ते 10-5-2022	धम्मपट्टान - सोनीपत (हरियाणा)
4 ते 25-5-2022	धम्म नागाज्जुन - 2 - नागार्जनसागर (तेलंगाना)
4 ते 25-5-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
1 ते 22-6-2022	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
10 ते 31-7-2022	धम्म पुष्कर - पुष्कर (अजमेर, राजस्थान)
17-7 ते 7-8-2022	धम्मकानन - बालाघाट (म.प्र.)
1 ते 22-8-2022	धम्मबोधि - बोधगया (बिहार)
1 ते 22-8-2022	धम्मपट्टान - सोनीपत (हरियाणा)
3 ते 24-8-2022	धम्मचक्र - सारनाथ (उ.प्र.)
8 ते 29-9-2022	धम्मपाल - भोपाल (म.प्र.)
8 ते 29-9-2022	धम्मसुवस्थी - श्रावस्ती (उ.प्र.)
13-8 ते 3-9-2022	धम्मदिवाकर - मेहसाणा (गुजरात)
16-8 ते 6-9-2022	धम्मालय - कोल्हापुर (महाराष्ट्र)
19-8 ते 9-9-2022	धम्म अम्बिका - दक्षिण गुजरात, गुजरात
9 ते 30-9-2022	धम्मगाढ - बिलासपुर (छत्तीसगढ)
6 ते 27-10-2022	धम्मबोधि - बोधगया (बिहार)
27-10 ते 17-11-2022	धम्मवाहिनी - टिटवाला
28-10 ते 17-11-2022	धम्मसरोवर - धुळे (महाराष्ट्र)
28-10 ते 18-11-2022	धम्मथली - जयपुर (राजस्थान)
1 ते 22-12-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
4 ते 25-12-2022	धम्मलक्ष्मण - लखनऊ (उ.प्र.)
28-12 ते 18-1-2023	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
28-12-2023 ते 18-1-2024	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
31-5-2024 ते 20-6-2024	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)

30-दिवसीय

30-1 ते 2-3-2022	धम्मकेतु - दुर्गा (छत्तीसगढ)
2-2 ते 5-3-2022	धम्मसेतु - चेन्नई (तमिलनाडु)
6-2 ते 9-3-2022	धम्मथली - जयपुर (राजस्थान)
9-2 ते 12-3-2022	धम्मबोधि - बोधगया (बिहार)
23-2 ते 26-3-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
27-2 ते 30-3-2022	धम्मपट्टान - सोनीपत (हरियाणा)
28-2 ते 31-3-2022	धम्मसुवस्थी - श्रावस्ती (उ.प्र.)
4-5 ते 4-6-2022	धम्म नागाज्जुन - 2 - नागार्जनसागर (तेलंगाना)
4-5 ते 4-6-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
28-5 ते 28-6-2022	धम्मपट्टान - सोनीपत (हरियाणा)
1-6 ते 2-7-2022	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
10-7 ते 10-8-2022	धम्म पुष्कर - पुष्कर (अजमेर, राजस्थान)
16-7 ते 16-8-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
1-8 ते 1-9-2022	धम्मबोधि - बोधगया (बिहार)
3-8 ते 3-9-2022	धम्मदिवाकर - मेहसाणा (गुजरात)
16-8 ते 16-9-2022	धम्मालय - कोल्हापुर (महाराष्ट्र)
28-8 ते 28-9-2022	धम्मपट्टान - सोनीपत (हरियाणा)
7-9 ते 8-10-2-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
8-9 ते 9-10-2022	धम्मपाल - भोपाल (म.प्र.)
26-10 ते 26-11-2022	धम्म नागाज्जुन - 2 - नागार्जनसागर (तेलंगाना)
28-10 ते 28-11-2022	धम्मथली - जयपुर (राजस्थान)
30-10 ते 30-11-2022	धम्मचक्र - सारनाथ (उ.प्र.)
5-11 ते 6-12-2022	धम्मपीठ - अहमदाबाद (गुजरात)
20-11 ते 21-12-2022	धम्मवाहिनी - टिटवाला
28-12 ते 28-1-2023	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
28-12-2023 ते 28-1-2024	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
31-5-2024 ते 30-6-2024	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)

45-दिवसीय

1-1 ते 16-2-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
6-2 ते 24-3-2022	धम्मथली - जयपुर (राजस्थान)
9-2 ते 27-3-2022	धम्मबोधि - बोधगया (बिहार)
23-2 ते 10-4-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
27-2 ते 14-4-2022	धम्मपट्टान - सोनीपत (हरियाणा)
28-2 ते 15-4-2022	धम्मसुवस्थी - श्रावस्ती (उ.प्र.)

1-6 ते 17-7-2022	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)
16-8 ते 1-10-2022	धम्मालय - कोल्हापुर (महाराष्ट्र)
7-9 ते 23-10-2022	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
15-10 ते 30-11-2022	धम्मसुवस्थी - श्रावस्ती (उ.प्र.)
26-10 ते 11-12-2022	धम्म नागाज्जुन - 2 - नागार्जनसागर (तेलंगाना)
27-10 ते 12-12-2022	धम्मपट्टान - सोनीपत (हरियाणा)
5-11 ते 21-12-2022	धम्मपीठ - अहमदाबाद (गुजरात)
20-11 ते 5-1-2023	धम्मवाहिनी - टिटवाला
14-12-22 ते 29-1-2023	धम्म नागाज्जुन - 2 - नागार्जनसागर (तेलंगाना)
1-1-2-22 ते 16-2-2-23	धम्मसिन्धु - मांडवी-कच्छ (गुजरात)
31-5-2024 ते 15-7-2024	धम्मखेत - हैदराबाद (तेलंगाना)

धम्मअजन्ता : औरंगाबाद (महाराष्ट्र)

अजन्ता अंतर्राष्ट्रीय विषयना समिती, गट नं. 45 रामपुरी, वैजापुर रोड, औरंगाबाद-431003. संपर्क: फोन: (0240) 2040444, मोबाईल: 94222-11344, 99218-17430. Email: info@dhammaajanta.org; दस-दिवसीय: 26-1 ते 6-2, 9 ते 20-2, 23-2 ते 6-3, 9 ते 20-3, 23-3 ते 3-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 25-5 ते 5-6, 8 ते 19-6, 22-6 ते 3-7, ० सतिपट्टान: 4 ते 12-4, 2-दिवसीय: 15 ते 17-4, किशोरांचे शिबिर: 16 ते 24-5,

धम्मसरोवर : धुळे (महाराष्ट्र)

खान्देश विषयना साधना केंद्र, डेडरगांव जलशुद्धिकरण केंद्राजवळ, मु. पो. तिखी, जिल्हा- धुळे, पिन: 424002; (नोंदणीविना प्रवेश नाही) (केंद्रापर्यंत जाण्यासाठी पाच कंदीलजवळ “शेरे पंजाब लॉज” जवळ पोहोचवावे तिथून तिखी गावासाठी ऑटोरिक्षा भेटतात.) दहा-दिवसीय: 20-2 ते 3-3, 6 ते 17-3, 3 ते 14-4, 17 ते 28-4, 8 ते 19-5, 22-5 ते 2-6, 5 ते 16-6, 3 ते 14-7, 17 ते 28-7, 14 ते 25-8, 4 ते 15-9, 18 ते 29-9, 9 ते 20-10, 20-11 ते 1-12, 4 ते 15-12, ० सतिपट्टान: 20 ते 29-3, 19 ते 28-6, 31-7 ते 9-8, 18 ते 27-12, 2-दिवसीय: 28 ते 30-1, 4 ते 6-5, 27 ते 29-8, 2 ते 4-10, # 1-दिवसीय बाळ-शिबिर: 1-5, 21-10, 29-12. 30-12, ० कृतज्ञता-शिबिर: 2 ते 17-2,

० दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 20-दिवसीय: 28-10 ते 17-11, संपर्क: डॉ. देवरे, फोन: 222861, मोबा. 99226-07718, Email: info@sarovara.dhamma.org

धम्मसिद्धपुरी : भाटेगाव, सोलापुर

धम्मसिद्धपुरी विषयना ध्यान केंद्र, ऑफ विजापुर रोड, भाटेगाव जवळ, सोरेगाव - डोंगगाव चा रस्ता, सोरेगाव पासून 4 कि.मी. ता. उत्तर सोलापुर, जिला. सोलापुर-413002, Email: solapurvipassana@gmail.com, संपर्क: 1) श्री सम्राट पाटील, मोबा. 7620592920, 9011908000, 2) श्री भालचंद्र उकरंदे, मोबा. 9860759866, दहा-दिवसीय: (केवळ पुरुष)» 16 ते 27-2, 2-3 ते 13-3, 30-3 ते 10-4, 1 ते 12-6, 29-6 ते 10-7, 13 ते 24-7, 17 ते 28-8, 31-8 ते 11-9, 28-9 ते 9-10, 16 ते 27-11, 30-11 ते 10-12, 28-12 ते 8-1-2023, (केवळ स्त्रियां)» 2 ते 13-2, 16 ते 27-3, 13 ते 24-4, 15 ते 26-6, 3 ते 14-8, 14 ते 25-9, 2 ते 13-11, 14 ते 25-12, ० सतिपट्टान: 26-4 ते 4-5, 12 ते 20-10, 3-दिवसीय: 27 ते 30-1, 28 ते 31-7, 2-दिवसीय: 6 ते 8-5, 28 ते 30-10, किशोरींचे शिबिर: 10 ते 18-5, किशोरांचे शिबिर: 21 ते 29-5,

धम्मालय : कोल्हापुर (महाराष्ट्र)

दक्खिन विषयना अनुसंधान केंद्र, (नोंदणीविना प्रवेश नाही) रामलिंग रोड, आलते पार्क, आलते, ता. हातकनंगले (रेल्वे स्टेशन), जि. कोल्हापूर- 416123. Email: info@alaya.dhamma.org, फोन: संपर्क: मोबा. 97674-13232. 9697933232, 7420943232, दहा-दिवसीय: (हिंदी व इंग्रजी भाषी) 19-2 ते 2-3, 6 ते 17-3, 20 ते 31-3, 3 ते 14-4, 17 ते 28-4, (1 ते 12-5 केवळ स्त्रियांसाठी), 20 ते 31-5, 3 ते 14-6, 17 ते 28-6, 1 ते 12-7, 15 ते 26-7, 29-7 ते 9-8, 6 ते 17-10, 28-10 ते 8-11, 12-11 ते 23-11, 26-11 ते 7-12, 10 ते 21-12, ० सतिपट्टान: (हिंदी व इंग्रजी भाषी) 22 ते 31-3, 3 ते 12-7, 8 ते 17-10, 3-दिवसीय: (हिंदी एवं अंग्रेजी भाषी) 14 ते 17-5, 19 ते 22-10, 26 ते 29-12, कृतज्ञता-शिबिर: 2 ते 17-2,

० दीर्घ-शिबिर: 20-दिवसीय: 16-8 ते 6-9, 30-दिवसीय: 16-8 ते 16-9, 45-दिवसीय: 16-8 ते 1-10,

धम्मसुगांध : भोसे (सांगली)

सांगली विषयना साधना केंद्र, गट नं. 564, तलाव रोड, यल्लमा मंदीराजवळ, खामकरवाडी, भोसे - 416420, ता. मिरज, जि. सांगली, Email: info@sugandha.dhamma.org, फोन: 9422410436, 9403841943, online registration www.dhamma.org/en/schedules/schsugandha, संपर्क: 1) डॉ. अमीत पाटिल, मोबा. 9222161236, 2) श्री संजय चौगुले, मोबा. 7249711008, दहा-दिवसीय: (केवळ पुरुष)» 2-दिवसीय: (1-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात पहिल्या रविवारी, स्थान: निशिधी मालवाडी पो. भिलवाडी, ता. पलुस जिल्हा:- सांगली) (1-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात दुसऱ्या रविवारी # बाळ-शिबिर: प्रत्येक महिन्यात तिसऱ्या रविवारी (8 ते 15 वर्ष) सकाळी 9 ते दुपारी 3 पर्यंत स्थान: मानव राहत ट्रस्ट, तिसरा माळा, सीव्हील हॉस्पिटलजवळ, सांगली)

धम्मनाग : नागपुर (महाराष्ट्र)

नागपुर विषयना केंद्र, माहूरझरी गाव, नागपुर-कलमेश्वर रोडजवळ. Email: info@naga.dhamma.org, संपर्क: मोबाईल: 9403870195, 9422182336, 9370990771, 9423403294. (नोंदणीविना प्रवेश नाही) दहा-दिवसीय: 23-2 ते 6-3, 23-3 ते 3-4, 20-4 ते 1-5, 8 ते 19-6, 22-6 ते 3-7, 6 ते 17-7, 20 ते 31-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 31-8 ते 11-9, 14 ते 25-9, 28-9 ते 9-10, 12 ते 23-10, 26-10 ते 6-11, 9 ते 20-11, 23-11 ते 4-12, 7 ते 18-12, ० सतिपट्टान: 27-5 ते 4-6, 24-12 ते 1-1-2023, 3-दिवसीय: 17 ते 20-3, 19 ते 22-12, 1-दिवसीय: 16-5, किशोरींचे शिबिर: 3 ते 11-5, किशोरांचे शिबिर: 18 ते 26-5, सहायक आचार्य कार्यशाळा: 9 ते 13-3, ०

कृतज्ञता-शिबिर: 2 ते 17-2,

∞ दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 6 ते 17-4, संपर्क: सचिव, कल्याणमिड चॅरिटेबल ट्रस्ट, अभ्यंकर स्मारक भवन, अभ्यंकर रोड, धन्तोली, नागपुर-440012. फोन: 0712- 2458686, 2420261. (सर्व पत्र-व्यवहार संपर्क पत्यावर करावा.)

धम्मसुगति : सुगतनगर (नागपुर)

विपश्यना साधना केंद्र, सुगतनगर, नागपुर-14, फोन नं. (0712)2630115. दहा-दिवसीय: (केवळ पुरुष) 2 ते 13-3, (स्त्रियां व पुरुष) 1 ते 12-4, 1 ते 12-6, 6 ते 17-7, 3 ते 14-10, 20 ते 31-12, (केवळ स्त्रियां) 2 ते 13-2, 3 ते 14-8, 20 ते 31-8, 3 ते 14-9, 19 ते 30-9, (केवळ भिक्षु) 2 से 13-11, ∅ सतिपट्टान: 23 ते 31-7, 7 ते 15-12, 3-दिवसीय: 25 ते 28-2, 26 ते 29-3, 24 ते 27-11, किशोरांचे शिबिर: 4 ते 11-5, किशोरींचे शिबिर: 21 ते 29-5, 1-दिवसीय: 23-1, 30-1, 20-3, 12-6, 13-11, 18-12, # 3-दिवसीय बाल-शिबिर: (केवळ मुली 12 ते 15 वर्ष) 23 ते 26-6, (केवळ मुले 12 ते 15 वर्ष) 28 ते 31-10, # बाल-शिबिर: (केवळ मुले 8 ते 12 वर्ष) 24-4, (केवळ मुली 8 ते 12 वर्ष) 15-5, (मुले मुली 8 ते 12 वर्ष) 17-7, सामू. साधना: 14-4, 14-10, 6-12, प्रत्येक रविवारी सकाळी: 8 ते 9; # बाल आनापान: प्रत्येक रविवारी सकाळी: 8 ते 8:45, आनापान सामू. साधना: दररोज सायं. 6 ते 7,

धम्ममल्ल : यवतमाल (महाराष्ट्र)

विपश्यना केंद्र, धनश्री नगर, आय. टी. आय. मागे, पिंपळगांव बायपास, यवतमाल - 445001, संपर्क: 1) श्री ई. डी. गडलिंग, मोबा. 9422865661, 2) डॉ. राजकुमार भगत, मोबा. 9423432475. दहा-दिवसीय: (स्त्रियां व पुरुष) 28-12 ते 8-1, 14 ते 25-1, 19-2 ते 2-3, 4 ते 15-3, 1 ते 12-4, 19 ते 30-4, 2 ते 13-5, (केवळ भिक्षु व पुरुष 29-6 ते 10-7), 18 ते 29-7, (केवळ भिक्षुणी व स्त्रियां 2 ते 13-8), 10 ते 21-9, 7 ते 18-10, 5 ते 16-11, 21-11 ते 2-12, 7 ते 18-12, ∅ सतिपट्टान: (भिक्षु व पुरुष) 18 ते 26-5, (भिक्षुणी व स्त्रियां) 23 ते 31-10, 3-दिवसीय: 17 ते 20-3, 23 ते 26-6, किशोरांचे शिबिर: 6 ते 14-6, 1-दिवसीय: 31-1, 27-3, 17-4, 16-5, 17-6, 13-7, 28-8, 21-9, 20-11, 25-12, # बाळ-शिबिर: (केवळ मुले) 28 ते 29-5, (केवळ मुली) 18 ते 19-6, (मिळ उपक्रमा वरोबर 17-7), 14-8, 25-9, 4-12, ∞ कृतज्ञता-शिबिर: 2 ते 17-2,

∞ दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 16 ते 27-8, संपर्क: 1) श्री ई. डी. गडलिंग, मोबा. 9422865661, 2) डा. राजकुमार भगत, मोबा. 9423432475, 3) देवेंद्र मेश्राम 9822235527.

चिटकी (वर्धा): धम्मकुटी विपश्यना केंद्र, चिटकी, पुलगाव, पो. कवठा, ता. देवळी, जि. वर्धा, दहा-दिवसीय: संपर्क: श्री. खंडारे, फोन: 07158-284372, मोबा. 9028494401, श्री भेले, मोबा. 9834603076,

तुमसर (भंडारा): दहा-दिवसीय: 23-2 ते 6-3, 23-3 ते 3-4, 30-11 ते 11-12, 20 ते 31-12, # बाळ-शिबिर: 30-1, 6-3, 3-4, 9-11, 11-12, स्थान: बुद्धविहार अण्ड वेलफेअर सेंटर, चुल्हाड, तुमसर, जि. भंडारा मोबा. 096236-68240, संपर्क: 1) श्री डोंगरे, मोबा. 6260450436, 2) श्री चौरे, मोबा. 98904-41071, 3) श्री विजु गोंडगे, मोबा. 096236-68240,

रोहणागांव: (पवनी, भंडारा): दहा-दिवसीय: (9 ते 20-3 केवळ भिक्षु) 30 ते 10-4, 11 ते 22-5, 1 ते 12-6, 6 ते 17-7, 10 ते 21-8, 19 ते 30-10, 9 ते 20-11, 7 ते 18-12, ∅ सतिपट्टान: 12 ते 20-2, 17 ते 25-9, 3-दिवसीय: 7 ते 10-2, 27 ते 30-4, 12 ते 15-9, स्थान: विसुधमगो विपसना चॅरिटेबल ट्रस्ट, व्दारा संचालित - धम्मपवन विपश्यना केंद्र, रोहणागांव (पवनी) जि. भंडारा, संपर्क: 1) श्री शैलेष कांबळे, मोबा. 9923268962, 2) श्री माधव रामटेके, मोबा. 9223349183,

धम्मभण्डार : भंडारा (महाराष्ट्र)

विपश्यना केंद्र, राहुल कॉलनी, रेल्वे लाइनजवळ, सहकार नगर, भंडारा 441904, दहा-दिवसीय: 1 ते 12-2, 1 ते 12-3, 19 ते 30-7, 6 ते 17-9, 11 ते 22-10, 15 ते 26-11, 7 ते 18-12, ∅ सतिपट्टान: 2 ते 10-4, 3 ते 11-11, 3-दिवसीय: 17 ते 23-3, 2-दिवसीय: 18 ते 20-2, 1-दिवसीय: 30-1, 24-4, 16-5, 19-6, 21-8, 25-9, 27-11, 18-12, # 2-दिवसीय बाल-शिबिर: 1 ते 2-5, # 1-दिवसीय बाल-शिबिर: 27-2, 26-4, 10-5, 24-5, 14-6, 28-6, 31-7, 25-8, 9-10, 25-12, धम्मसम्मेलन: 13-2, ∞ दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 9 ते 20-8, संपर्क: सलूजा, 09423673572, चौरे, 9890441071, विनोद, 9422833002, 7588749108,

धम्म निरंजन : नांदेड

विपश्यना साधना केंद्र, नई डंकीण (गोदावरी नदी के किनारे) नांदेड, संपर्क: 1) श्री दहिबेले, मोबाइल: 9423148636. 2) श्री भावे, मोबा. 9421572499, दहा-दिवसीय: (केवळ पुरुष) 19 ते 30-1, 16 ते 27-2, 16 ते 27-3, 30-3 ते 10-4, 6 ते 17-7, 31-8 ते 11-9, 5 ते 16-10, 14 ते 25-12, (पुरुष व स्त्रियां 14 ते 25-9, 30-11 ते 11-12) (केवळ स्त्रियां) 2 ते 13-2, 2 ते 13-3, 15 ते 26-6, 17 ते 28-8, 16 ते 27-11, ∅ सतिपट्टान: 1 ते 9-1, 30-7 ते 7-8,

धम्म वसुधा : हिवरा वर्धा

विपश्यना केंद्र, हिवरा पोस्ट झडशी, ता. सेलू, जि. वर्धा, Email: dhmmavasudha@gmail.com 100, सागर, सुयोग नगर, नागपुर-440015. दहा-दिवसीय: 7 ते 18-10, 9 ते 20-11, 30-11 ते 11-12, ∅ सतिपट्टान: 5 ते 13-3, 1-दिवसीय: 16-5, 13-7, 29-9, संपर्क: 1) श्री बांते, 9326732550, 9326732547. 2) श्री काटवे, मोबा. 9890309738.

धम्मअनाकुल : खापरखेड़ा फाटा, तेलहारा (अकोला)

विपश्यना साधना केंद्र, खापरखेड़ा फाटा, तेलहारा-444108 जि. अकोला Email: info.anakula@vridhamma.org, Website: www.anakula.dhamma.org, मोबा. 9421156138, 9881204125, 9421833060, ऑनलाइन बुकिंग: https://www.dhamma.org/en/schedules/v2/schanakula#normal, Email: info.anakula@vridhamma.org दहा-दिवसीय: (पुरुष व स्त्रियां) 23-2 ते 6-3, 9 ते 20-3, 23-3 ते 3-4, 6 ते 17-4, 5 ते 16-5, 15 ते 26-6, (29-6 ते 10-7 केवळ भिक्षु), 13 ते 24-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 31-8 ते 11-9, 18 ते 29-9, 11 ते 22-10, 27-10 ते 7-11, 9 ते 20-11, 23-11 ते 4-12, 7 ते 18-12, 20 ते 31-12, ∅ सतिपट्टान: 20

ते 28-4, 1 ते 9-10, 3-दिवसीय: 26 ते 29-1, 28 ते 31-7, 2-दिवसीय: 19 ते 21-2, 1 ते 3-5, 13 ते 15-9, 1-दिवसीय: 23-1, 20-3, 17-4, 16-5, 26-6, 14-8, 29-9, 22-10, 4-12, 31-12, किशोरांचे शिबिर: 1 ते 9-6, किशोरींचे शिबिर: 21 ते 29-5, #1 दिवसीय बाल शिबिर: 6-3, 24-7, 28-8, 20-11, 18-12, कृतज्ञता-शिबिर: 2 ते 17-2, संपर्क: 1) विपश्यना चॅरिटेबल ट्रस्ट, शेगांव, फोन: 95798-67890, 98812-04125. 2) श्री आनंद, मोबा. 94221-81970.

कोटंबा (यवतमाल): दहा-दिवसीय: (पुरुष व स्त्रियां) 2 ते 13-1, 20 ते 31-3, 17 ते 28-4, 4 ते 15-5, 20 ते 31-5, 3 ते 14-6, 19 ते 30-6, 17 ते 28-7, 13 ते 24-8, 11 ते 22-9, 10 ते 21-10, 28-10 ते 8-11, 11 ते 22-12, ∅ सतिपट्टान: (पुरुष व स्त्रियां) 6 ते 14-2, 1-दिवसीय: हर रविवार सुबह 8 ते 3 तक संपर्क: धम्मभूमि विपश्यना चॅरिटेबल ट्रस्ट, कोटंबा ता. बाभुळगांव जि. यवतमाल-445001. मोबा. 9822896453, 7776964808, 7038918204, 9175622575,

धम्म अमरावती: लुंबिनी मोगरा

विपश्यना केंद्र, लुंबिनी मोगरा, पो. भानखेडा, ता. जि. अमरावती, संपर्क: 1) श्री पी. रावत, मोबा. 8830593721, 2) श्री बाबुजी सिरसाट, मोबा. 8007676033, दहा-दिवसीय: 18-2 ते 1-3, 23-3 ते 3-4, 22-6 ते 3-7, 17 ते 28-8, 14 ते 25-9, 7 ते 18-10, 14 ते 25-12, ∅ सतिपट्टान: 9 ते 17-11, 1-दिवसीय: 23-1, 1-3, 3-4, 3-7, 28-8, 25-9, 18-10, 25-12, धम्मसम्मेलन: 17-4, धम्मसेवक कार्यशाळा: 8-5

मलकापुर: (अकोला) दहा-दिवसीय: (केवळ स्त्रियां) 26-1 ते 6-2, 2 ते 13-3, 2 ते 13-6, 24-11 ते 5-12, (केवळ पुरुष) 9 ते 20-2, 4 ते 15-5, ∅ सतिपट्टान: (केवळ स्त्रियां) 13 ते 21-8, 3-दिवसीय: (केवळ पुरुष) 10 ते 13-11, स्थान: भद्रत आनंद निवास, राजरतन कॉलनी येवता रोड मलकापुर जि. अकोला. 444001, मोबा. 9421937014, संपर्क: 1) श्री तायडे, मोबा. 9421794874, 2) श्री आठवले, मोबा. 9404092468.

पातुर: (अकोला) विपश्यना साधना प्रसार केंद्र, शिरला, पातुर जि. अकोला - 444501, दहा-दिवसीय: (केवळ स्त्रियां) 17 ते 28-2, 25-3 ते 5-4, 19 ते 30-5, 19 ते 30-7, 22-9 ते 3-10, 22-12 ते 2-1, (केवळ पुरुष) 6 ते 17-3, 19 ते 30-4, 21-6 ते 2-7, 10 ते 21-10, ∅ सतिपट्टान: (केवळ पुरुष) 25-8 ते 2-9, (केवळ स्त्रियां) 9 ते 17-12, (केवळ भिक्षु) 15 ते 23-11, संपर्क: 1) श्री. जगन्नाथ गवई, मोबा. 07775928290, 2) श्रीमती ज्योतीताई वानखेडे, मोबा. 9921998803,

धम्मजळगांव : जळगांव

विपश्यना केंद्र, गट नं. 99/12, मैली हिल्स अजिंठा रोड, उमाळा गांव, ता. जि. जळगांव-425001, फोन: (0257) 2229477, मोबा. 9422292161, Email: dhammajalgaon@gmail.com, online registration www.jalgaon.dhamma.org, संपर्क: श्री सुभाष तलरेजा, मोबा. 7588436222, 7588009584, दहा-दिवसीय: (केवळ पुरुष) 2 ते 13-1, 6 ते 17-2, 4 ते 15-3, 3 ते 14-4, 1 ते 12-5, 5 ते 16-6, 3 ते 14-7, 7 ते 18-8, 4 ते 15-9, 2 ते 13-10, 6 ते 17-11, 4 ते 15-12, (केवळ स्त्रियां) 16 ते 27-1, 20-2 ते 3-3, 20 ते 31-3, 17 ते 28-4, 19 ते 30-6, 17 ते 28-7, 21-8 ते 1-9, 18 ते 29-9, 20-11 ते 1-12, 18 ते 29-12, ∅ सतिपट्टान: (केवळ स्त्रियां) 28-1 ते 4-2, (केवळ पुरुष) 27 ते 22-10, 3-दिवसीय: (केवळ पुरुष) 27 ते 30-10, (केवळ स्त्रियां) 28 ते 31-7, संपर्क: 7588436222, 8421532276.

धम्मअजय : चंद्रपुर (महाराष्ट्र)

विपश्यना साधना केंद्र, गाव - अजयपूर, पो. चिचपल्ली, मुल रोड, चंद्रपुर, Online Registration :- Website :- www.ajaya.dhamma.org, Email: dhammaajaya@gmail.com, संपर्क: 1) मिलींद घडवे, सुगतनगर, नगीनाबाग वाई, नं. 2, चंद्रपूर-442401, मोबा. 80071-51050, 9226137722, 2) श्री गौतम चिकटे, मोबा. 9421812541, 9422506476, दहा-दिवसीय: 10 ते 21-1, 26-1 ते 6-2, 9 ते 20-2, 24-2 ते 7-3, (केवळ भिक्षु 12 ते 23-3) 30-3 ते 10-4, 5 ते 16-5, 20 ते 31-5, 16 ते 27-6, 2 ते 13-7, 18 ते 29-7, 22-8 ते 2-9, 6 ते 17-9, 3 ते 14-10, 20 ते 31-10, 5 ते 16-11, 21-11 ते 2-12, 7 ते 18-12, 22-12 ते 2-1, ∅ सतिपट्टान: 15 ते 23-4, 20 ते 28-9, किशोरींचे शिबिर: 4 ते 12-6, 2-दिवसीय: 15 ते 17-8, धम्मसेवक कार्यशाळा: 27-3, # बाळ-शिबिर: (केवळ मुले वय 8 ते 12 वर्ष) 28 ते 30-4, (केवळ मुली वय 8 ते 12 वर्ष) 1 ते 3-5, 1-दिवसीय मेघा: 9-1, 16-5, 13-7, 29-9, 1-दिवसीय: 20-2, 24-4, 16-10, 4-12,

∞ दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 2 ते 13-8,

धम्मपदेस : पाली (रत्नागिरी)

कोंकण विपश्यना मेडीटेशन सेंटर, मु. पाथर, पो. पाली, जि. - रत्नागिरी - 415803, Email: info@pades.dhamma.org, Website: https://pades.dhamma.org, दस-दिवसीय: ∅ सतिपट्टान: संपर्क: 1. श्री संतोष आयरें 1) 9975434754/9960503598

महाड: दस-दिवसीय: (केवळ पुरुष) 1-दिवसीय: 1-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात पहिल्या रविवारी सकाळी 10 ते दुपारी 3 वाजेपर्यंत # बाल शिबिर: प्रत्येक महिन्यात तीसऱ्या रविवारी सकाळी 10 ते दुपारी 2 वाजेपर्यंत स्थान: डा. बाबासाहेब आंबेडकर मेमोरियल हॉल, विपश्यना शिवाजी चौक, कोटेश्वरी तले, महाड -402301, जिला: रायगड, संपर्क: (020) 24436250, Email: info@punna.dhamma.org, मोबा: 7719070011.

धम्मदेस : चिंचोली, हिंगोली

धम्मदेस विपश्यना केंद्र, चिंचोली, ता. हिंगोली, जि. हिंगोली, संपर्क: मोबा. 9405111373, 9420433905, 9881242487, दस-दिवसीय: (केवळ पुरुष) 20-2 ते 3-3, 2 ते 13-4, 1 ते 12-5, 5 ते 16-6, 3 ते 14-7, 7 ते 18-8, 4 ते 15-9, 20 ते 13-10, 13 ते 24-11, 18 ते 29-12, (केवळ स्त्रियां) 23-1 ते 3-2, 6 ते 17-3, 17 ते 28-4, 17 ते 28-5, 19 ते 30-6, 17 ते 28-7, 21-8 ते 1-9, 18 ते 29-9, 30-10 ते 9-11, 4 ते 15-12,

जयपुर एवं उत्तर भारत

धम्मथली : जयपुर (राजस्थान)

राजस्थान विपश्यना केन्द्र, पो.बॉ. 208, जयपुर-302001, पंजीकरण संपर्क: मोबा. 0-99301-17187, 9610401401, 9828804808, Email: info@thali.dhamma.org, Website:

www.thali.dhamma.org, दहा-दिवसीय: 18 ते 29-1, 27-3 ते 7-4, 10 ते 21-4, 24-4 ते 5-5, 8 ते 19-5, 22-5 ते 2-6, 5 ते 16-6, 19 ते 30-6, 3 ते 14-7, 17 ते 28-7, 31-7 ते 11-8, 13 ते 24-8, 28-8 ते 8-9, 11 ते 22-9, 25-9 ते 6-10, 9 ते 20-10, 30-11 ते 11-12, 22-12 ते 2-1-2023, **सतिपट्टन:** 29-3 ते 6-4, 7 ते 15-6, 19 ते 27-7, 12 ते 20-12, **धम्मसेवक कार्यशाळा:** 30-1, **दीर्घ-शिबिर:** विशेष दहा-दिवसीय: 10 ते 21-4, 19 ते 30-6, 9 ते 20-10, 20-दिवसीय: 6 ते 27-2, 28-10 ते 18-11, 30-दिवसीय: 6-2 ते 9-3, 28-10 ते 28-11, 45-दिवसीय: 6-2 ते 24-3,

धम्म पुष्कर : पुष्कर (अजमेर, राजस्थान)

विपश्यना केन्द्र, गाव रेवत (केडेल), पर्वतसर रोड, पुष्कर, जि. अजमेर. मोबा. 91-94133-07570. फोन: 91-145-2780570, Website: www.pushkar.dhamma.org, दहा-दिवसीय: 26-1 ते 6-2, 9 ते 20-2, 23-2 ते 7-3, 20 ते 31-3, 2 ते 13-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 12 ते 23-6, 25-6 ते 6-7, 1 ते 12-9, 14 ते 25-9, 28-9 ते 9-10, 2 ते 13-11, 16 ते 27-11, 30-11 ते 11-12, **सतिपट्टन:** 9 ते 17-3, 12 ते 20-10, 13 ते 21-12, **किशोरांचे शिबिर:** 1 ते 9-6, # बाळ शिबिर 2-दिवसीय: 15 ते 17-4, 13 ते 15-8, **दीर्घ-शिबिर:** विशेष दहा-दिवसीय: 20 ते 31-8, 20-दिवसीय: 10 ते 31-7, 24-12 ते 14-1-2023, 30-दिवसीय: 10-7 ते 10-8, 24-12 ते 24-1-2023, संपर्क: 1) श्री रवि तोषणीवाल, मोबा. 09829071778, Email: dhammapushkar@gmail.com, 2) श्री अनिल धारीवाल, मोबा. 098290 28275. Email: corporate@toshcon.com, फॅक्स: 0145-2787131.

धम्ममरुधर : जोधपुर (राजस्थान)

विपश्यना साधना केन्द्र, लहरिया रिसोर्टमार्गे, अध्यात्म विज्ञान सस्तग केंद्राजवळ चौपासनी जोधपुर-342008. मोबा. 9829007520, Email: info@marudhara.dhamma.org, दहा-दिवसीय: 30-1 ते 10-2, 14 ते 25-2, 21-3 ते 1-4, 13 ते 24-4, 28-4 ते 9-5, 21-6 ते 2-7, 5 ते 16-7, 19 ते 30-7, 2 ते 14-8, 31-8 ते 11-9, 23-9 ते 4-10, 28-10 ते 8-11, 11 ते 22-11, 25-11 ते 6-12, **सतिपट्टन:** 9 ते 17-3, 28-5 ते 5-6, 8 ते 16-10, 23 ते 31-12, 3-दिवसीय: 2 ते 5-3, 4 ते 7-4, 19 ते 22-10, 9 ते 12-12, **किशोरांचे शिबिर:** 10 ते 18-6, **किशोरींचे शिबिर:** 19 ते 27-8, # बाळ शिबिर 2-दिवसीय: (13 ते 16 वर्ष मुले, मुली) 16 ते 18-9, संपर्क: 1) श्री नेमीचंद भंडारी, 41-42, अशोक नगर, पाल लीक रोड, जोधपुर-342003. Email: dhamma.maroodhara@gmail.com; मोबा.: Whatsapp No. 9887099049, 8233013020.

धम्मपुब्बज, चूरू (राजस्थान)

पुब्बज भूमि विपश्यना ट्रस्ट, भालेरी रोड, (चूरूपासून 6 कि.मी.) चूरू (राजस्थान): फोन: 9664481738, संपर्क: 1) श्री एस. पी शर्मा, Email: dhammapubbaja@gmail.com, info@pubbaja.dhamma.org, मोबा. 07627049859, 2) श्री सुरेश खन्ना, Email: sureshkhanna56@yahoo.com; (मोबा. 94131-57056, 9887099049, Whatsapp Only) दस-दिवसीय: 22-2 ते 5-3, 9 ते 20-3, 24-3 ते 4-4, 7 ते 18-4, 27-5 ते 7-6, 22-6 ते 3-7, 6 ते 17-7, 20-7 ते 31-7, 3 ते 14-8, 9 ते 20-9, 5 ते 16-10, 26-10 ते 6-11, 11 ते 22-11, 25-11 ते 6-12, **सतिपट्टन:** 29-4 ते 7-5, 19 ते 27-8, 3-दिवसीय: 26 ते 29-1, 21 ते 24-4, 23 ते 26-9, 19 ते 22-10, 9 ते 12-12, **किशोरांचे शिबिर:** 10 ते 18-6, 1-दिवसीय: 8-5, # बाळ शिबिर 2-दिवसीय: (13 ते 16 वर्ष मुले) 2 ते 4-9, (13 ते 16 वर्ष केवळ मुली) 30-9 ते 2-10, **कृतज्ञता-शिबिर:** 2 ते 17-2,

दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 20 ते 31-12,

धम्मसोत : सोहना (हरियाणा)

विपश्यना साधना संस्थान, राहका गांव, (निम्मोद पुलिस थाना के पास), पो. सोहना, बल्लभगढ-सोहना रोड, (सोहना पासून 12 कि.मी.), जिला- गुडगांव, हरियाणा. मोबा. 9812655599, 9812641400. (बल्लभगढ और सोहना ते बस उपलब्ध है।) विपश्यना साधना संस्थान, राहका गांव, (निम्मोद पुलिस स्टेशनजवळ), पो. सोहना, वल्लभगढ-सोहना रोड, (सोहनापासून 12 कि.मी.), जिल्हा- गुडगांव, हरियाणा. मोबा. 9812655599, 9812641400. (वल्लभगढ व सोहना येथून बस उपलब्ध आहे.) दहा-दिवसीय: 2 ते 13-2, 16 ते 27-2, 2 ते 13-3, 16 ते 27-3, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 6 ते 17-7, 20 ते 31-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 7 ते 18-9, 21-9 ते 2-10, 5 ते 16-10, 19 ते 30-10, 2 ते 13-11, 16 ते 27-11, 7 ते 18-12, 21-12 ते 1-1-2023, संपर्क: विपश्यना साधना संस्थान, रम नं. 1015, 10 वा तळ, हेमकुंड/मोदी टावर्स, 98 नेहरू प्लेस, नवी दिल्ली-110019. फोन: (011) 2645-2772, 4658-5455, Email: reg.dhammasota@gmail.com

धम्मपट्टन : सोनीपत (हरियाणा)

विपश्यना साधना संस्थान, कम्मासपुर, जि. सोनीपत, हरियाणा, पिन-131001. मोबा. 09991874524, Email: reg.dhammapatthana@gmail.com. **सतिपट्टन:** 1 ते 9-2, 14 ते 22-2, 15 ते 23-5, 4 ते 12-7, 17 ते 25-12, सहायक आचार्य कार्यशाळा: 2 ते 5-10, धम्मसेवक कार्यशाळा: 6 ते 7-10, **दीर्घ-शिबिर:** विशेष दहा-दिवसीय: 14 ते 25-7, 11 ते 22-10, 20-दिवसीय: 19-4 ते 10-5, 1 ते 22-8, 30-दिवसीय: 27-2 ते 30-3, 28-5 ते 28-6, 28-8 ते 28-9, 45-दिवसीय: 27-2 ते 14-4, 27-10 ते 12-12, संपर्क: धम्मसोतच्या-संपर्कावर.

धम्मकारुणिक : करनाल (हरियाणा)

विपश्यना साधना संस्थान, एअरपोर्ट/कुंजपुरा रोड, गव्हरमेंट शाळेजवळ, गांव नेवल, करनाल-132001; मोबा. 7056750605, पंजीकरण संपर्क: 1) श्री आर्य, मोबा. 8572051575, 9416781575, 2) श्री वर्मा, मोबा. 9992000601, (सायं 3 ते 5 पर्यंत) Email: reg.dhammakarunika@gmail.com, दहा-दिवसीय: 26-1 ते 6-2, 9 ते 20-2, 23-2 ते 6-3, 9 ते 20-3, 23-3 ते 3-4, 13 ते 24-4, 27-4 ते 8-5, 11 ते 22-5, 22-6 ते 3-7, 13 ते 24-7, 27-7 ते 7-8, 10 ते 21-8, 24-8 ते 4-9, 14 ते 25-9, 28-9 ते 9-10, 12 ते 23-10, 9 ते 20-11, 23-11 ते 4-12, 14 ते 25-12, 28-12 ते 8-1-2023, **सतिपट्टन:** 29-10 ते 6-11, **किशोरांचे शिबिर:** 28-5 ते 5-6, **किशोरींचे शिबिर:** 11 ते 19-6,

धम्महितकारी : रोहतक (हरियाणा)

विपश्यना ध्यान समिती, लाहली - आंवल रोड, गांव लाहली, ता - कलानोर, जिल्हा: रोहतक - 124001,

संपर्क: 92543-48837, 9416303639. दहा-दिवसीय: 2 ते 13-2, 16 ते 27-2, 2 ते 13-3, 16 ते 27-3, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 6 ते 17-7, 20 ते 31-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 7 ते 18-9, 21-9 ते 2-10, 5 ते 16-10, 2 ते 13-11, 16 ते 27-11, 7 ते 18-12, 21-12 ते 1-1-2023, 3-दिवसीय: 17 ते 20-10,

धम्मधज : होशियारपुर (पंजाब)

पंजाब विपश्यना ट्रस्ट, गाव आनंदगढ, पो. मेहलांवाली जिल्हा-होशियारपुर - 146110, पंजाब फोन: (01882) 272333, मोबाईल: 94651-43488. Email: info@dhaja.dhamma.org, दस-दिवसीय: 2 ते 13-2, 16 ते 27-2, 2 ते 13-3, 16 ते 27-3, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 6 ते 17-7, 20 ते 31-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 7 ते 18-9, 21-9 ते 2-10, 5 ते 16-10, 19 ते 30-10, 16 ते 27-11, 7 ते 18-12, 21-12 ते 1-1-23, **सतिपट्टन:** 5 ते 13-11,

धम्मसिखर : धर्मशाला (हिमाचल प्रदेश)

हिमाचल विपश्यना केंद्र, धरमकोट मैकलोजगंज, धर्मशाला, जिल्हा- कांगरा, पिन-176219 (हि. प्र.). फोन: 09218514051, 09218414051, (नोंदणी साठी फोन सायं 4 ते 5) Email: info@sikhara.dhamma.org, दहा-दिवसीय: एप्रिल ते नोव्हेंबर प्रत्येक महिन्यात 1 ते 12 व 15 ते 26. केवळ इतर शिबिरांच्या वेळी नाही. **सतिपट्टन:** 20 ते 28-3, 15 ते 23-11, 3-दिवसीय: 23 ते 26-11,

धम्मलद्ध : लेह-लद्दाख (जम्मू-कश्मीर)

विपश्यना साधना लद्दाख, लेहपासून 8/9 कि. मी. संपर्क: श्री लोभझंग विसुद्धा, एन्सट ट्रॅक्स, मोबाईल: (91) 9906971808, 9419862542. दहा-दिवसीय: 2022» प्रत्येक महिन्यात 1 ते 12-2. 16 ते 27 सतिपट्टन व इतर शिबिरांच्या वेळी नाही **सतिपट्टन:** 2022» 16 ते 24-3, 16 ते 24-9, 3-दिवसीय: 2022» 25 ते 28-9, 2-दिवसीय: 2022» 25 ते 27-3, सामू. साधना: प्रत्येक रविवारी सकाळी: 9:00 पासून. 1-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात दुसऱ्या रविवारी. Email: lvissuddha@yahoo.com; info@ladakh.in.dhamma.org,

धम्मसलिल : देहरादून (उत्तरांचल प्र.)

देहरादून विपश्यना केंद्र, जनतनवाला गांव, देहरादून कन्ट व संतला देवीजवळ, देहरादून-248001. फोन: 0135-2715189, 2715127, 94120-53748, Email: reg.dhammasalila@gmail.com; दहा-दिवसीय: 26-1 ते 6-2, 9 ते 20-2, 23-2 ते 6-3, 23-3 ते 3-4, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 29-6 ते 10-7, 13 ते 24-7, 27-7 ते 7-8, 24-8 ते 4-9, 7 ते 18-9, 21-9 ते 2-10, 2 ते 13-11, 16 ते 27-11, 30-11 ते 11-12, 14 ते 25-12, **सतिपट्टन:** 6 ते 14-3, 14 ते 22-8, 7 ते 15-10, 3-दिवसीय: 19 ते 22-3, 7 ते 10-8, 16 ते 19-10, 28-10 ते 1-11, संपर्क: 1) श्री भंडारी, 16 टैगोर विला, चक्राता रोड, देहरादून-248001. फोन: (0135) 2104555, 07078398566, फॅक्स: 2715580. .

धम्मलक्ष्मण : लखनऊ (उ. प्र.)

विपश्यना साधना केंद्र, अस्ती रोड, बक्शीचा तलाव, लखनऊ-227202. (शिबिर प्रारंभाच्या दिवशी दुपारी 2 ते 3 पर्यंत बक्शीचा तलाव रेल्वे क्रॉसिंग पासून वाहन सुविधा आहे.) Email: info@lakkhana.dhamma.org मोबा. 97945-45334, 9453211879, दहा-दिवसीय: 19-2 ते 2-3, 4 ते 15-3, 4 ते 15-4, 19 ते 30-4, 4 ते 15-5, 19 ते 30-5, 4 ते 15-6, 19 ते 30-6, 4 ते 15-7, 4 ते 15-8, 19 ते 30-8, 4 ते 15-9, 19 ते 30-9, 4 ते 15-10, 4 ते 15-11, 19 ते 30-11, **सतिपट्टन:** 22 ते 30-3, 19 ते 27-10, 3-दिवसीय: 28 ते 31-10, 2-दिवसीय: 15 ते 17-3, 18 ते 20-3, 15 ते 17-4, 15 ते 17-5, 15 ते 17-6, 15 ते 17-7, 15 ते 17-8, 15 ते 17-9, 15 ते 17-10, 15 ते 17-11, **कृतज्ञता-शिबिर:** 2 ते 17-2,

दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 19 ते 30-7, 20-दिवसीय: 4 ते 25-12, संपर्क: 1) श्री राजकुमार सिंह, मोबा. 9616744793, 2) श्री पंकज जैन, मोबा. 098391-20032, 3) श्रीमती मृदुला मुकेश, मोबा. 94150-10879, 4) श्री राजीव यादव, मोबा. 9415136560.

धम्मसुवत्थी : श्रावस्ती (उ. प्र.)

जेटवन विपश्यना साधना केंद्र: कटरा बाईपास रोड, बुद्धा इंटर कॉलेजसमोर, श्रावस्ती, पिन- 271845; फोन: (05252) 265439, 09335833375 Email: info@suvatthi.dhamma.org, दहा-दिवसीय: 2 ते 13-2, 15 ते 26-2, 17 ते 28-4, 2 ते 13-5, 17 ते 28-5, 2 ते 13-6, 17 ते 28-6, 2 ते 13-7, 17 ते 28-7, 2 ते 13-8, 17 ते 28-8, 2 ते 13-10, 2 ते 13-12, 2 ते 13-1-2023, **सतिपट्टन:** 29-8 ते 6-9, 14 ते 22-12, **बाळ शिबिर:** (8 ते 12 वर्ष मुले, व 8 ते 16 वर्ष मुली) 24 ते 27-12, (12 ते 16 वर्ष केवळ मुले) 28 ते 31-12,

दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 17 ते 28-1, 20-दिवसीय: 8 ते 29-9, 30-दिवसीय: 28-2 ते 31-3, 45-दिवसीय: 28-2 ते 15-4, 15-10 ते 30-11, संपर्क: 1) मोबा. 094157-51053, 2) श्री मुरली मनोहर, मातन हेलीया. मोबा. 094150-36896,

धम्मचक्र : सारनाथ (उ. प्र.)

विपश्यना साधना केंद्र, खरगीपुर गांव, पो. पियरी, चौबेपुर, (सारनाथ), वाराणसी. मोबा: 09307093485; 09936234823, Email: info@cakka.dhamma.org (सारनाथ म्युजियमपासून ऑटोरिक्षा भाडे 100/- रुपये आहे.), दस-दिवसीय: 3 ते 14-2, 4 ते 15-3, 3 ते 14-4, 18 ते 29-4, 3 ते 14-5, 18 ते 29-5, 3 ते 14-6, 18 ते 29-6, 3 ते 14-7, 18 ते 29-7, 3 ते 14-9, 18 ते 29-9, 12 ते 23-10, 5 ते 16-12, 18 ते 29-12, **सतिपट्टन:** 21 ते 29-3, 2 ते 10-10, 3-दिवसीय: 28 ते 31-8, 1-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात चौथ्या रविवारी. सुबह 9 ते सायं 4 तक,

दीर्घ-शिबिर: विशेष दस-दिवसीय: 18-2 ते 1-3, 20-दिवसीय: 3 ते 24-8, 30-दिवसीय: 30-10 ते 30-11, संपर्क: मंजू अग्रवाल, मो. 99366-91000, Email: manju.ag4@gmail.com,

धम्मकाया कुशीनगर (उ.प्र.)

“धम्मकाया” विपश्यना साधना केंद्र, गांव- धूरिया भाट, बनवारी टोलाजवळ. ता- कसया, देवरिया रोड, ता.

कसया, जिल्हा- कुशीनगर-274402, (उ.प्र.) मोबा. 919415277542. Email: dhammakaaya.vskk@gmail.com; दहा-दिवसीय: संपर्क: श्री भूमिधर मोबा. 09452975280, संपर्क: 1. श्री भूमिधर मोबा. 09452975280, 2) डॉ. विमलकुमार मोदी, द्वारा- आरोम्य मंदिर, गोरखपुर-273003, 3) श्री नरेश अग्रवाल-मोबा. 9935599453.

धम्मकल्याण : कानपुर (उ. प्र.)

कानपुर अंतर्राष्ट्रीय विपश्यना साधना केंद्र, ढोडी घाट, रुमा, पो. सलेमपूर, कानपुर नगर- 209402, (सेन्ट्रल रेलवे स्टेशनपासून 23 कि. मी.) Email: dhamma.kalyana@gmail.com, फोन: 07388-543795, मोबा. 08995480149. (नोंदणीविना प्रवेश बिल्कुल नाही) दहा-दिवसीय: 20 ते 31-1, 5 ते 16-2, 5 ते 16-3, 20 ते 31-3, 5 ते 16-4, 20-4 ते 1-5, 2 ते 13-5, 13 ते 24-5, 5 ते 16-6, 20-6 ते 1-7, 5 ते 16-7, 20 ते 31-7, 5 ते 16-8, 20 ते 31-8, 5 ते 16-9, 20-9 ते 1-10, 5 ते 16-10, 20 ते 31-10, 5 ते 16-11, 5 ते 16-12, 20 ते 31-12, ० सतिपट्टान: 22-2 ते 1-3, 22 ते 30-11, 3-दिवसीय: 1 ते 4-4, 1 ते 4-9, किशोरींचे शिबिर: 24-5 ते 1-6, एक-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात चौथ्या रविवारी सकाळी 10 ते सायं 5 वाजेपर्यंत # बाल शिबिर: 3-दिवसीय: (8 ते 12 वर्ष) 1 ते 4-6, ० दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 20-11 ते 1-12-22,

धम्म सुधा : मेरठ (उ.प्र.)

विपश्यना केंद्र, पोलीस स्टेशनमागे, वॉवर रोड, सैफपूर गुरुद्वाराजवळ, हस्तिनापूर, जिल्हा- मेरठ-250404, कार्यालय संपर्क: फोन: 9555515548, 8171490433, 7505414181, 10-दिवसीय: 2 ते 13-2, 16 ते 27-2, 2 ते 13-3, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 6 ते 17-7, 20 ते 31-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 7 ते 18-9, 21-9 ते 2-10, 5 ते 16-10, 2 ते 13-11, 16 ते 27-11, 7 ते 18-12, 21-12 ते 1-1-2023 ० सतिपट्टान: 19 ते 27-3, 3-दिवसीय: 31-3 ते 3-4, 1 ते 4-9, 17 ते 20-10, 1 ते 4-12,

धम्मबोधि : बोधगया (बिहार)

बोधगया अंतर्राष्ट्रीय विपश्यना साधना केंद्र, मगध विश्वविद्यालयाजवळ, पो. मगध विश्वविद्यालय, गया-बोधी रोड, बोधगया- 824234, मोबा. 9471603531, Email: info@bodhi.dhamma.org; संपर्क: फोन: 99559-11556. दहा-दिवसीय: 1 ते 12-4, 16 ते 27-4, 1 ते 12-5, 16 ते 27-5, 1 ते 12-6, 16 ते 27-6, 1 ते 12-7, 15 ते 26-7, 5 ते 16-9, 20-9 ते 1-10, 1 ते 12-11, 16 ते 27-11, 1 ते 12-12, 15 ते 26-12, ० सतिपट्टान: 26-1 ते 3-2, 18 ते 26-10,

० दीर्घ-शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 6 ते 17-10, 20-दिवसीय: 1 ते 22-8, 6 ते 27-10, 30-दिवसीय: 9-2 ते 12-3, 1-8 ते 1-9, 45-दिवसीय: 9-2 ते 27-3

धम्मलिच्छवी : मुजफ्फरपुर (बिहार)

धम्मलिच्छवी विपश्यना केंद्र, गांव- लदौरा, पार्ली, मुजफ्फरपुर-843113. फोन: 7779842059, 8935963703, दहा-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात 5 ते 16 व 19 ते 30. केवळ फेब्रुवारी मध्ये 19-2 ते 2-3, (19 ते 30-3, व 19 ते 30-10, ला नाही) ० सतिपट्टान: 22 ते 30-3, संपर्क: श्री राजकुमार गोंयन्का, फोन: 0621 2240215, Email: info@licchavi.dhamma.org

धम्मउपवन : बाराचकिया, (बिहार)

बाराचकिया - 845412, पूर्व चम्पारन, बिहार, संपर्क: फोन: 9431245971, 9934430429, 6204814341, Email: dhammaupavan@gmail.com, दहा-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात 3 ते 14 व 17 ते 28.

नालंदा (बिहार): दहा-दिवसीय: एप्रिल ते डिसेंबर, प्रत्येक महिन्यात 2 ते 13, स्थान: शिल्प गाव, नव नालंदा महाविहार, गव्हरमेट ऑफ इंडिया नालंदा (बिहार), फोन: 91-9955911556, संपर्क: डॉ लामा, मोबा. 99314-55583, Email: dhammanalanda@gmail.com. online registration: Website: www.nalanda.in.dhamma.org

धम्मपाटलिपुत्र : पटना (बिहार)

पटना विपश्यना केंद्र, साधना कक्ष बुद्ध स्मृती पार्क, पटना जंक्शन जवळ, पटना - 800001, बिहार, संपर्क: मोबा. +91 6205978822, +91 6299534629, E-mail: info@patna.in.dhamma.org, Website: http://www.patna.in.dhamma.org, दहा-दिवसीय: 17 ते 28-2, 3 ते 14-3, 17 ते 28-3, 3 ते 14-4, 17 ते 28-4, 3 ते 14-5, 17 ते 28-5, 3 ते 14-6, 17 ते 28-6, 3 ते 14-7, 17 ते 28-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 3 ते 14-9, 17 ते 28-9, 3 ते 14-10, 17 ते 28-10, 3 ते 14-11, 3 ते 14-12, 17 ते 28-12, 3 ते 14-1-2023, 17 ते 28-1-23, 17 ते 28-2-23, ० सतिपट्टान: 17 ते 25-11, 1-दिवसीय: दर रविवारी, मिनी आनापान साधना: दर रोज, # 3-दिवसीय बाळ-शिबिर: (केवळ मुली 12 ते 16 वर्ष) 29-4 ते 2-5, (केवळ मुले 12 ते 16 वर्ष) 28 ते 31-12, कृतज्ञता-शिबिर: 2 ते 17-2, 2 ते 17-2-2023

धम्मवेसाली : वैशाली (बिहार)

दहा-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात 4 ते 15 जानेवारी ते डिसेंबर, स्थान: वियतनाम महाप्रजापति ननरी, विश्वशांति पगोडा रोड, वैशाली-844128, मोबा. 9031012302, 9031012303, Email: info@vaishali.in.dhamma.org; Website: www.vaishali.in.dhamma.org; संपर्क: श्री राजकुमार राय, फोन: 7631932444, दहा-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात 4 ते 15 व 18 ते 29, 20 ते 28 मार्च व सतिपट्टान च्या वेळी नाही. ० सतिपट्टान: 4 ते 12-11,

कच्छ एवं गुजरात

धम्मसिन्धु : मांडवी-कच्छ (गुजरात)

कच्छ विपश्यना केंद्र, गाव- बाडा, ता. मांडवी, जिल्हा- कच्छ 370475. मोबा. 9925674104, Email: info@sindhu.dhamma.org (शिबिर आरंभ होण्याच्या दिवशी सरळ केंद्रात जाण्यासाठी वाहन सुविधा उपलब्ध. त्यासाठी संपर्क- फोन: भुज: 094274-33534. गांधीधाम: 094262-50746. मांडवी: 09974575660.) दहा-दिवसीय: 4 ते 15-1, 19 ते 30-1, 20-2 ते 3-3, 6 ते 17-3, 20 ते 31-3, 3 ते 14-4, 15 ते 25-4, 1 ते 12-5, 15 ते 26-5, 29-5 ते 9-6, 12 ते 23-6, 25-6 ते 6-7, 10 ते 21-7, 24-7 ते 4-8, 7 ते 18-8, 21-8 ते 1-9, 4 ते 15-9, 18 ते 29-9, 30-9 ते 11-10, 12 ते

23-10, 26-10 ते 6-11, 9 ते 20-11, 23-11 ते 4-12, 7 ते 18-12, 21-12 ते 1-1, 4-1-22 ते 15-1-2-23, 18 ते 29-1, ० सतिपट्टान: 2 ते 10-2, 17 ते 25-4, 11 ते 19-6, 30-10 ते 7-11, 3-दिवसीय: 11 ते 14-2, 13 ते 16-5, 24 ते 27-6, 12 ते 15-8, 7 ते 10-10, 25 ते 28-10, ० कृतज्ञता-शिबिर: 2 ते 17-2-2023,

० दीर्घ शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 15 ते 26-4, 25-6 ते 6-7, 12 ते 23-11, 20-दिवसीय: 23-2 ते 16-3, 4 ते 25-5, 1 ते 22-12, 30-दिवसीय: 23-2 ते 26-3, 4-5 ते 4-6, 16-7 ते 16-8, 7-9 ते 8-10, 45-दिवसीय: 1-1 ते 16-2, 23-2 ते 10-4, 7-9 ते 23-10, 1-1-2-22 ते 16-2-2-23, संपर्क: मोबा. 7874623305, 9825320551.

धम्मकोट : राजकोट (गुजरात)

सौराष्ट्र विपश्यना केंद्र, कोठारिया रोड, राजकोट. फोन: (0281) 2924924, 2924942.; मोबाईल: 7878727240, 93279-23540, Email: info@kota.dhamma.org, दहा-दिवसीय: 12 ते 23-2, 9 ते 20-3, 23-3 ते 3-4, 6 ते 17-4, 27-4 ते 8-5, 11 ते 22-5, 25-5 ते 5-6, 8 ते 19-6, 29-6 ते 10-7, 13 ते 24-7, 3 ते 14-8, 31-8 ते 11-9, 14 ते 25-9, 5 ते 16-10, 19 ते 30-10, 9 ते 20-11, 23-11 ते 4-12, 14 ते 25-12, 3-दिवसीय: 26-2 ते 1-3, 8 ते 21-8, संपर्क: 1) फोन: 0281-2233666, मोबा. 7878727223, 94272-21591, फॅक्स: 2221384. 2) श्री मेहता, फोन: 2587599, मोबा. 9428203291.

धम्मदिवाकर : मेहसाणा (गुजरात)

उत्तर गुजरात विपश्यना केंद्र, मीठ्ठा गाव, ता. जिल्हा- मेहसाणा, गुजरात, Email: info@divakara.dhamma.org, फोन: (02762) 272800. संपर्क: 1. निखिलभाई पारीख, मोबा. 09429233000, 2. श्री उपेंद्र पटेल, मोबा. 8734093341, Email: upendrakpatel@gmail.com, फोन: (02762) 254634, 253315, 10-दिवसीय: 2 ते 13-2, 16 ते 27-2, 2 ते 13-3, 16 ते 27-3, 30-3 ते 10-4, 13 ते 24-4, 27-4 ते 8-5, 11 ते 22-5, 25-5 ते 5-6, 8 ते 19-6, 22-6 ते 3-7, 20 ते 31-7, 7 ते 18-9, 21-9 ते 2-10, 5 ते 16-10, 27-10 ते 7-11, 9 ते 20-11, 23-11 ते 4-12, 7 ते 18-12, 21-12 ते 1-1-2023, 4 ते 15-1-23, 18 ते 29-1-23, 17 ते 28-2-23, ० सतिपट्टान: 22-1 ते 30-1, 4 ते 12-7, 3-दिवसीय: 20 ते 23-10, 2-दिवसीय: 15 ते 17-7,

० कृतज्ञता-शिबिर: 1 ते 16-2,

० दीर्घ शिबिर: 20-दिवसीय: 13-8 ते 3-9, 30-दिवसीय: 3-8 ते 3-9,

धम्मपीठ : अहमदाबाद (गुजरात)

गुर्जर विपश्यना केंद्र, (अहमदाबाद रेल्वे स्टेशनपासून 40 कि.मी.) गाव- रनोडा, ता. धोलका, जिल्हा- अहमदाबाद-387810. मोबा. 89800-01110, 89800-01112, 94264-19397. फोन: (02714) 294690. Email: info@pitha.dhamma.org (बस सुविधा प्रत्येक शिबिराच्या 0 दिवशी, पालदी बस स्टॅंड (अहमदाबाद) दुपारी 2:30 वाजता) दहा-दिवसीय: 16 ते 27-2, 23-3 ते 3-4, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 29-6 ते 10-7, 13 ते 24-7, 27-7 ते 7-8, 10 ते 21-8, 24-8 ते 4-9, 7 ते 18-9, 21-9 ते 2-10, 5 ते 16-10, 25-12 ते 5-1-2023, 11-1 ते 22-1-23, 25-1 ते 5-2-23, 8 ते 19-2-23, 22-2 ते 5-3-23, ० सतिपट्टान: 1 ते 9-3,

० कृतज्ञता-शिबिर: 26-1 ते 10-2,

० दीर्घ शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 10 ते 21-3, 20-दिवसीय: 1 ते 22-3, 30-दिवसीय: 5-11 ते 6-12, 45-दिवसीय: 5-11 ते 21-12, संपर्क: 1) श्रीमती शशि तोडी मोबा. 98240-65668.

धम्म अम्बिका : दक्षिण गुजरात, गुजरात

विपश्यना ध्यान केंद्र, नॅशनल हायवे नं. 8, (मुंबई ते अहमदाबाद) पश्चिम पासून 2 कि. मी. दूर वर बोरीयाच टोलनाका, गाव- वागलवाड ता. गनदेवी, जि. नवसारी, मोबा. 09586582660, पंजीकरण: दुपारी 11 ते सायं 5 (0261) 3260961, 09825955812. www.ambika.dhamma.org; Online registration: dhammaambikasurat@gmail.com; संपर्क: 1) वसंतभाई लाड, मोबा. 09428160714, 2) श्री रत्नशीभाई के. पटेल, मोबा. 09825044536, दहा-दिवसीय: 9 ते 20-2, 22-2 ते 5-3, 7 ते 18-3, 20 ते 31-3, 6 ते 17-4, 19 ते 30-4, 1 ते 12-5, 18 ते 29-5, 31-5 ते 11-6, 12 ते 23-6, 29-6 ते 10-7, 13 ते 24-7, 28-7 ते 8-8, ० सतिपट्टान: 19 ते 27-8, 3-दिवसीय: 31-3 ते 3-4, 12 ते 15-5, 23 ते 26-6, 12 ते 15-8, धम्म सम्मेलन: 6-2,

० दीर्घ शिबिर: विशेष दहा-दिवसीय: 24-1 ते 4-2, 29-8 ते 9-9, 20-दिवसीय: 19-8 ते 9-9,

दक्षिण भारत

धम्मपफुल्ल : अलूर, बंगलूरू (कर्नाटक)

बंगलूरू विपश्यना केंद्र, अलूर-562123. (गांव अलूर, अलूर पंचायत कार्यालयाजवळ) तुमकूर हाईवे समोर दासनपुरा बंगलूरू उत्तर तालुका, (कर्नाटक). फोन: (080) 23712377, मोबा. 7829912733, 8861644284, 9972588377, Email: info@paphulla.dhamma.org, (बंगलूरू रेल्वे स्टेशन पासून 23 कि. मी. दूर) दहा-दिवसीय: 2 ते 13-3, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, ० सतिपट्टान: 23 ते 31-3, 3-दिवसीय: 17 ते 20-3, 2-दिवसीय: 26 ते 27-2, ० दीर्घ-शिबिर: 20-दिवसीय: 2 ते 23-2,

धम्मसेतु : चेन्नई (तमिलनाडु)

विपश्यना साधना केंद्र, 533, पझान- थंडलम रोड, द्वारा थीरुनीरमलाई रोड, थीरुमुदीवक्कम, चेन्नई-600044, शिबिरसंबंधी माहिती व नोंदणीसाठी संपर्क: फोन: 044-65499965, मोबाईल: 94442-80952, 94442-80953, (केवळ 10 ते 1 व सायं 2 ते 5 वाजेपर्यंत). Email: setu.dhamma@gmail.com संपर्क: श्री गोंयन्का, फोन: (044) 4340-7000, 4340-7001, फॅक्स: 91-44-4201-1177. मोबाईल: 098407-55555. Email: skgoenka@kgiclothing.in. दहा-दिवसीय: 9 ते 20-3, 30-3 ते 10-4, 13 ते 24-4, 27-4 ते 8-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 13 ते 24-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 31-8 ते 11-9, 14 ते 25-9, 28-9 ते 9-10, 26-10 ते 6-11, 9 ते 20-11,

23-11 ते 4-12, 7 ते 18-12, 20 ते 31-12, **सतिपट्टान**: 2 ते 10-7, 12 ते 20-10, 3-दिवसीय: 24 ते 27-3, 12 ते 15-5, 28 ते 31-7, 1-दिवसीय: 16-5, 13-7, **धम्मसेवक कार्यशाळा**: 21-4, **बाळ शिबिर शिक्षक कार्यशाळा**: 21 ते 22-5, **सहायक आचार्य कार्यशाळा**: 28 ते 29-5,

∞ **कृतज्ञता-शिबिर**: 2 ते 17-2, ∞ **दीर्घ-शिबिर**: विशेष दहा-दिवसीय: 12 ते 23-10, 20-दिवसीय: 2 ते 23-2, 30-दिवसीय: 2-2 ते 5-3,

धम्मखेतत : हैदराबाद (तेलंगाना)

विपश्यना अंतर्राष्ट्रीय साधना केंद्र, (12.6 किमी.) माइल स्टोन नागार्जुन सागर रोड, कुसूम नगर, वनस्थलीपुरम हैदराबाद-500070, तेलंगाना नोंदणी: (सकाळी ९ ते १२ व ३ ते ५ वाजेपर्यंत) मोबा. 09491594247, फोन: (040) 24240290, 9705859056, Email: info@khetta.dhamma.org. **दहा-दिवसीय**: 2 ते 13-2, 18-2 ते 1-3, 3 ते 14-3, 17 ते 28-3, 31-3 ते 11-4, 13 ते 24-4, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 18 ते 29-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 13 ते 24-9, 25-9 ते 6-10, 8 ते 19-10, 20 ते 31-10, 2 ते 13-11, 16 ते 27-11, 30-11 ते 11-12, 14 ते 25-12, **सतिपट्टान**: 18 ते 26-5, 13 ते 21-9, 3-दिवसीय: 25 ते 28-4, 29-8 ते 1-9, 2-दिवसीय: 28 ते 30-1, 29-4 ते 1-5, 30-7 ते 1-8, 2 ते 4-9, **आचार्य कार्यशाळा**: 8 ते 12-9, 2-दिवसीय **धम्मसेवक कार्यशाळा**: 5 ते 7-9, **धम्मसेवक कार्यशाळा**: 28-2, 27-3, 24-4, 29-5, 17-7, 28-8, 30-10, 27-11, ∞ **कृतज्ञता-शिबिर**: 2 ते 17-2,

∞ **दीर्घ-शिबिर**: विशेष दहा-दिवसीय: 1 ते 12-6, 28-12 ते 8-1-2023, 28-12-2023 ते 8-1-2024, 31-5-2024 ते 10-6-2024, 20-दिवसीय: 1 ते 22-6, 28-12 ते 18-1-2023, 28-12-2023 ते 18-1-2024, 31-5-2024 ते 20-6-2024, 30-दिवसीय: 1-6 ते 2-7, 28-12 ते 28-1-2023, 28-12-2023 ते 28-1-2024, 31-5-2024 ते 30-6-2024, 45-दिवसीय: 1-6 ते 17-7, 31-5-2024 ते 15-7-2024,

धम्म मधुरा : मदुराई (तमिलनाडु)

विपश्यना साधना केंद्र, गाव चेतिया पट्टी, ता. आतुर पो. गांधीग्राम युनिवर्सिटी दिंडीगुल-624302, Email: dhammamadhura@gmail.com, **संपर्क**: 9442603490, 9442103490, 10-दिवसीय: 23-2 ते 6-3, 9 ते 20-3, 23-3 ते 3-4, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 15 ते 26-6, 6 ते 17-7, 20 ते 31-7, 24-8 ते 4-9, 7 ते 18-9, 5 ते 16-10, 2 ते 13-11, 16 ते 27-11, 7 ते 18-12, 21-12-2022 ते 1-1-2023 **सतिपट्टान**: 13 ते 21-8, 3-दिवसीय: 9 ते 12-6, 4 ते 7-8, 22 ते 25-9, ∞ **कृतज्ञता-शिबिर**: 2 ते 17-2-2022,

धम्मनागाज्जुन - 1 : नागार्जुन सागर (तेलंगाना)

संपर्क: VIMC, हिल कॉलनी, नागार्जुन सागर, जि. नालगोंड आंध्र प्रदेश, पिन-508202. नोंदणी: 9440139329, (8680) 277944, मोबा: 093484-56780, (केवळ 10 ते सायं 5 वाजेपर्यंत) Email: info@nagajuna.dhamma.org. **एक-दिवसीय**: प्रत्येक पौर्णिमा, (दक्षिण भारतातील सर्व कार्यक्रम नेटवर पहा आणि ऑनलाइन आवेदन करा.) 10-दिवसीय: 6 ते 17-2, 14 ते 25-5, 2 ते 13-11, 23-11 ते 4-12, 2-दिवसीय: 25 ते 27-2, 11 ते 13-3, 24 ते 26-6, 8 ते 10-7, 5 ते 7-8, 28 ते 30-10, 16 ते 18-12, **किशोरोंचे शिबिर**: 9 ते 17-4, 5 ते 13-5, 20 ते 28-8, 26-9 ते 4-10, 14 ते 22-11, **किशोरोंचे शिबिर**: 25-4 ते 3-5, 11 ते 19-6, 23 ते 31-7, 15 ते 23-9, 15 ते 23-10, 23 ते 31-12, **धम्मसेवक कार्यशाळा**: 9 ते 11-9, **धम्म सम्मेलन**: 18 ते 20-2,

धम्मनागाज्जुन - 2 : नागार्जुन सागर (तेलंगाना)

संपर्क: धम्मनागाज्जुन-1 च्या वरील पत्त्यावर: 10-दिवसीय: 23-2, ते 6-3, 9 ते 20-3, 23-3 ते 3-4, 6 ते 17-4, 8 ते 19-6, 22-6 ते 3-7, 6 ते 17-7, 20 ते 31-7, 3 ते 14-8, 17 ते 28-8, 31-8 ते 11-9, 25-9 ते 6-10, 12 ते 23-10, **सतिपट्टान**: 24-4 ते 2-5, 14 ते 22-9,

कृतज्ञता-शिबिर: 2 ते 17-2-2022, 2 ते 17-2-2023,

∞ **दीर्घ-शिबिर**: 20-दिवसीय: 4 ते 25-5, 30-दिवसीय: 4-5 ते 4-6, 26-10 ते 26-11, 45-दिवसीय: 26-10 ते 11-12, 14-12 ते 29-1-23

मध्य भारत

धम्मकानन : बालाघाट (म.प्र.)

धम्मकानन विपश्यना केंद्र, वैनागंगा तट, रेंगाटोला, पो. गर्ग, बालाघाट. फोन: (07632) 248145, मोबा. 8989845100, **संपर्क**: 1) श्री खोत्रागडे, मोबा. 94243-36241. 2) श्री मेश्राम, फोन: (07632) 239165, Email: dineshmeshram@hotmail.com, मोबा. 09425140015, 9753144641, ऑनलाइन आवेदन: https://www.dhamma.org/en/schedules/schkanana. 10-दिवसीय: (20-2 ते 3-3 केवळ भिक्षुसाठी) 6 ते 17-3, 21-3 ते 1-4, 3 ते 14-4, 17 ते 28-4, 2 ते 13-5, 2 ते 13-6, 2 ते 13-7, 19 ते 30-8, 2 ते 13-9, 17 ते 28-9, 6 ते 17-10, 22-10 ते 2-11, 5 ते 16-11, 19 ते 30-11, 4 ते 15-12, **सतिपट्टान**: 18 ते 26-6, 18 ते 26-12, 3-दिवसीय: 18 ते 20-3, 2-दिवसीय: 15 ते 16-5, # **बाल-शिबिर**: 29-5, 2-10

∞ **दीर्घ-शिबिर**: 20-दिवसीय: 17-7 to 7-8, 30-दिवसीय: 16-1 ते 16-2,

धम्मपाल : भोपाल (म.प्र.)

धम्मपाल विपश्यना केंद्र, केरवा डैम के पीछे, ग्राम दौलतपुरा, भोपाल-462 044, **संपर्क**: मोबा. 94069-27803, 7024771629, **संपर्क**: 1) प्रकाश गेडाम, मोबा. 94250-97358, 2) श्री लालेंद्र हुमने, मोबा. 9893891989, फोन: (0755) 2468053, फॅक्स: 246-8197. Email: dhammapala.bhopal@gmail.com, ऑनलाइन आवेदन: www.pala.dhamma.org. **दहा-दिवसीय**: 9 ते 20-2, 23-2 ते 6-3, 9 ते 20-3, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 29-6 ते 10-7, 13 ते 24-7, 27-7 ते 7-8, 10 ते 21-8, 24-8 ते 4-9, 28-9 ते 9-10, 2 ते 13-11, 16 ते 27-11, **सतिपट्टान**: 23 to 31-3, 14 ते 22-10, 3-दिवसीय: 3 ते 6-2, 12 ते 15-5, 8 ते 11-9, 27 ते 30-10, 2-दिवसीय: 1 ते 3-4, 1-दिवसीय: 20-2, 20-3, 17-4, 24-7, 4-9, 9-10, 27-11, **किशोरोंचे शिबिर**: (लडके) 3 ते 11-5, (लडकियां) 14 ते 22-6, **बाल-शिबिर**: (उम्र 8 ते 12 वर्ष) 29-5, 21-8, (वय 13 ते 16 वर्ष)

1-5, 12-6; **खरखार सप्ताह**: 9 ते 13-10, **जुन्या साधकांसाठी सहभागिता सेमिनार**: 25 ते 26-6,

∞ **दीर्घ शिबिर**: विशेष दहा-दिवसीय: 14 ते 25-12, 20-दिवसीय: 8 ते 28-9, 30-दिवसीय: 8-9 ते 9-10,

धम्ममालावा : इंदोर (म.प्र.)

विपश्यना केंद्र, गाव- जंबूडी हसी, गोमटगिरीच्याजवळ, पितृ पर्वतासमोर, हातोद रोड, इंदौर-452003. Email: info@malava.dhamma.org; dhammamalava@gmail.com, **संपर्क**: 1) इंदौर विपश्यना इंटरनॅशनल फाउंडेशन, ट्रस्ट, फोन: (0731) 4273313. 2) श्री अवधूत गोखले, मोबा. 9407406620. **दहा-दिवसीय**: 6 ते 17-2, 6 ते 17-3, 20 ते 31-3, 3 ते 14-4, 16 ते 27-4, 1 ते 12-5, 17 ते 28-5, 29-5 ते 9-6, 3 ते 14-7, 16 ते 27-7, 30-7 ते 10-8, 13 ते 24-8, 4 ते 15-9, 17 ते 28-9, 2 ते 13-10, 19 ते 30-11, 4 ते 15-12, (केवळ जुने साधक 17 ते 28-12), **सतिपट्टान**: 19 ते 27-2, 18 ते 26-6, 3-दिवसीय: 10 ते 13-6, 26 ते 29-8, 14 ते 17-10, 1-दिवसीय: 16-5, व प्रत्येक महिन्यात पहिल्या रविवारी व फेब्रुवारी मार्च मध्ये तिसऱ्या रविवारी (सकाळी: 8 ते 1:30) ऑगस्ट मध्ये नाही, **धम्मसेवा शिबिर**: 29-1 सकाळी: 8 ते 30-1 संध्याकाळी 5 पर्यंत

∞ **दीर्घ शिबिर**: विशेष दहा-दिवसीय: 6 ते 17-11,

धम्मरत : रतलाम (म.प्र.)

धम्मरत विपश्यना केंद्र, (रतलामपासून 15 कि.मी.) साई मंदिरामागे, गाव - धामनोद ता. सैलाना, जि. रतलाम-457001, फॅक्स: 07412-403882, Email: dhamma.rata@gmail.com **संपर्क**: 1) श्री योगेश, मोबा. 8003942663, 2) श्री अडवाणी, मोबा. 9826700116. **दहा-दिवसीय**: 2 ते 13-2, 18 ते 1-3, 5 ते 16-3, 20 ते 31-3, 3 ते 14-4, 18 ते 29-4, 4 ते 15-5, 20 ते 31-5, 4 ते 15-6, 19 ते 30-6, **सामू. साधना**: प्रत्येक रविवारी सकाळी: 8 ते 9 **संपर्क कार्यालय**: विक्रम नगर, म्हो रोड, रतलाम, फोन: 09425364956, 09479785033.

धम्मगुना, गुना-ग्वालियर संभाग, (म.प्र.)

विपश्यना धम्मगुना, गाव- पगारा, 12 किमी. गुना-ग्वालियर संभाग. **संपर्क**: श्री विरेंद्र सिंह रघुवंशी, रघुवंशी किराना स्टोर, स्टेट बँक ऑफ इंडियाजवळ, अशोक नगर रोड, गाव- पगारा, ता- जिल्हा- गुना, म. प्र. पिन-473001. मोबा.9425618095, श्री राजकुमार रघुवंशी, मोबा. 9425131103, Email: info@guna.dhamma.org,

धम्मबल : जबलपुर (म.प्र.)

विपश्यना साधना केंद्र, भेडाघाट पोलीस स्टेशनपासून एक किलोमीटर, बापट मार्ग, भेडाघाट, जबलपुर. **संपर्क**: Whatapp No. 1) श्री गुलशन माकन, मोबा. 9425156895 2) श्री राजेन्द्र दुबे, मोबा. 7999341818, Email: dhammabalajabalpur@yahoo.co.in, **दहा-दिवसीय**: 13 ते 24-2, 6 ते 17-3, 3 ते 14-4, 8 ते 19-5, 18 ते 29-9, 9 ते 20-10, 13 ते 24-11, 11 ते 22-12, **सतिपट्टान**: 17 ते 25-4, 3-दिवसीय: 4 ते 6-2, 15 ते 17-4, 10 ते 12-6, 25 ते 27-11, 1-दिवसीय: प्रत्येक महिन्यात शेवटच्या रविवारी,

धम्मकेतु : दुर्ग (छत्तीसगढ)

विपश्यना केंद्र, थनौद, व्हाया-अंजौरा, जिल्हा-दुर्ग, छत्तीसगढ-491001; फोन: 09907755013, मोबा. 9589842737. Email: sadhana_kendra@yahoo.in **दहा-दिवसीय**: 5 ते 16-3, 3 ते 14-4, 18 ते 29-4, 12 ते 23-6, 3 ते 14-7, 17 ते 28-7, 31-7 ते 11-8, 14 ते 25-8, 4 ते 15-9, 18 ते 29-9, 1 ते 12-10, 13 ते 24-10, 6 ते 17-11, 20-11 ते 1-12, 4 ते 15-12, 18 ते 29-12, **सतिपट्टान**: 15 ते 23-1, 3-दिवसीय: 17 ते 20-3, **किशोरोंचे शिबिर**: 29-5 ते 6-6, 1-दिवसीय: 2-1, 1-5, 16-5, 26-6, 28-8, # **बाळ-शिबिर**: 27-3, 17-4, 3-5, 28-10, **धम्मसेवक कार्यशाळा**: 30-10, ∞ **दीर्घ-शिबिर**: 30-दिवसीय: 30-1 ते 2-3, **संपर्क**: 1. श्री एस बंग, मोबा. 9425209354, 2. श्री. आर. पी. सैनी, मोबा. 9425244706,

धम्मगढ : बिलासपुर (छत्तीसगढ)

विपश्यना केंद्र, बिलासपुर शहरापासून 23 कि.मी. आणि कारगी रोड रेल्वे स्टेशन पासून 8 कि.मी. भारी, व्हाया मोहनभाटा, ता.-तखतपुर, जिल्हा-बिलासपुर. Email: dhammagarh@gmail.com, Website: www.garh.dhamma.org, **दस-दिवसीय**: 27-1 ते 7-2, 10 ते 21-2, 3 ते 14-3, 31-3 ते 11-4, 17 ते 28-6, 7 ते 18-7, 21-7 ते 1-8, 7 ते 18-8, 1 ते 12-10, 1 ते 12-12, 17 ते 28-12, **सतिपट्टान**: 12 ते 20-11, 3-दिवसीय: 17 ते 20-3, **किशोरों का शिबिर**: 5 ते 13-6, 1-दिवसीय: 23-1, 3-4, 15-5, 6-11, # **बाल-शिबिर**: 24-4, 1-5, 16-10, 27-11,

∞ **दीर्घ-शिबिर**: 20-दिवसीय: 9 ते 30-9, **संपर्क**: 1) श्री एस मेश्राम, मोबा. 79748-34238, 2) श्री के के साहू, मोबा. 9752047511,

धम्मउत्कल : खरियार रोड (उड़ीसा)

विपश्यना साधना केंद्र, गाव चानबेरा पो. अमसेना, (व्हाया) खरियार रोड जिल्हा: नुआपाडा, उड़ीसा-766106, **संपर्क**: 1) श्री. हरिलाल साहू, मोबा. 09407699375, Email: harilal.sahu@gmail.com 2) श्री. प्रफुल्लदास, मोबा. 7077704724, **दहा-दिवसीय**:

धम्मगङ्गा : कोलकाता (प. बंगाल)

विपश्यना केंद्र, सोदपुर, हरिश्चन्द्र दत्ता रोड, पनिहटी, बारी मंदिर घाट, कोलकाता-700114. फोन: (033) 25532855, Email: info@ganga.dhamma.org, मोबा. 94332-21119, 97482-24578, **दहा-दिवसीय**: 26-1 ते 6-2, 9 ते 20-2, 23-2 ते 6-3, 23-3 ते 3-4, 6 ते 17-4, 20-4 ते 1-5, 4 ते 15-5, 18 ते 29-5, 1 ते 12-6, 15 ते 26-6, 29-6 ते 10-7, 14 ते 25-7, 27-7 ते 7-8, 31-8 ते 11-9, 14 ते 25-9, 28-9 ते 9-10, 12 ते 23-10, 27-10 ते 7-11, 9 ते 20-11, 23-11 ते 4-12, 7 ते 18-12, 21-11 ते 1-1, **सतिपट्टान**: 8 ते 16-3, 16 ते 24-8, 3-दिवसीय: 17 ते 20-3, 25 ते 28-8, **संपर्क**: कार्यालय: टोबॅको हाऊस, 5 वा माळा रूम नं. 523, 1, ओल्ड कोर्ट हाऊस कॉर्नर, कोलकाता-1, फोन: (033) 2230-3686, 2231-1317,

विपश्यना पगोडा परिचालनार्थ “सेंचुरीज कॉर्पस फंड”

‘ग्लोबल विपश्यना पगोडा’चा दैनंदिन खर्च सांभाळण्यासाठी पूज्य गुरुजींच्या निर्देशानुसार एका ‘सेंचुरीज कॉर्पस फंडा’ची व्यवस्था केली गेली आहे. त्यांची ही महत्वाची इच्छा पूर्ण करण्यासाठी ‘ग्लोबल विपश्यना फाउंडेशन’ (GVF) ने हिशोब केला की जर 1,39,000 जणांनी, प्रत्येकाने रु. 9000/- जमा केले, तर १२५ कोटी रुपये जमतील आणि त्याच्या मासिक व्याजातून हा खर्च होऊ लागेल. जर कोणी एकदम एकल जमा करू शकत नसेल तर थोडी-थोडी सुद्धा जमा करू शकेल. (काहींनी पैसे जमा केले आहेत आणि विश्वास आहे की लवकरच हे कार्य पूर्ण होईल.)

साधक तसेच असाधक सर्व दात्यांना हजारो वर्षांपर्यंत आपली धर्मदानाची पारमी वाढविण्याची ही एक सुसंधी आहे. अधिक माहितीसाठी तसेच निधी पाठविण्यासाठी—

संपर्क:- 1. Mr. Derik Pegado, 9921227057. or

2. Sri Bipin Mehta, Mo. 9920052156,

A/c. Office: 022-50427512 / 50427510;

Email- audits@globalpagoda.org; Bank Details:

‘Global Vipassana Foundation’ (GVF),

Axis Bank Ltd., Sonimur Apartments,

Timber Estate, Malad (W), Mumbai - 400064,

Branch- Malad (W).

Bank A/c No.- 911010032397802;

IFSC No.- UTIB0000062;

Swift code: AXIS-INBB062.

Online Donation- <https://www.globalpagoda.org/donate-online>

विपश्यना विशोधन विन्यास

विपश्यना विशोधन विन्यास (Vipassana Research Institute- VRI) एक अशी संस्था आहे जी साधकांसाठी धर्मासंबंधी प्रेरणादायक पाठ्य सामग्री योग्य किमतीत उपलब्ध करते. येथील सगळे साहित्य कमीत कमी किमतीत उपलब्ध आहे ज्यामुळे अधिकाधिक साधक याचा व्यावहारिक लाभ घेऊ शकतील. विपश्यना साधनेसंबंधी अमूल्य साहित्याचा हिंदी, इंग्रजी तसेच अन्य भाषांमध्ये अनुवाद तसेच संशोधन करावयाचे आहे. यासाठी विद्वानांची आवश्यकता आहे. शोधकार्य मुंबईतील या ठिकाणी होईल- ‘विपश्यना विशोधन विन्यास’, परियत्ति भवन, विश्व विपश्यना पगोडा परिसर, एस्सेल वर्ल्ड जवळ, गोरार्ई गाव, बोरीवली पश्चिम, मुंबई- 400 091, महाराष्ट्र, भारत. फोन: कार्या. +9122 50427560, मो. (Whats App) +91 9619234126.

या शिवाय VRI हिंदी, इंग्रजी व मराठी मासिक पत्रिकांच्या माध्यमातून पूज्य गुरुजी द्वारा झालेले पत्र व्यवहार, जुने ज्ञानवर्धक लेख, दोहे, मुलाखती, प्रश्नोत्तर इत्यादी प्रेरणाजनक माहिती प्रकाशित करते, ज्याने साधकांची धर्म पथावर उत्तरोत्तर प्रगती होत रहावी.

या सर्व कार्याला सुरु ठेवण्यासाठी साधकांचा सहयोग अत्यंत आवश्यक आहे. भविष्यात अनेक साधकांच्या लाभासाठी धर्माच्या वाणीचे प्रकाशन अनवरत चालू रहावे, यासाठी सहयोग देण्यास इच्छुक असणाऱ्या साधकांनी खालील पत्त्यावर संपर्क करावा. या संस्थेला दान देणाऱ्यांसाठी सरकारची आयकर अधिनियम 1961 ची धारा 35-(1) (iii) च्या नियमानुसार शंभर टक्के आयकर सूट प्राप्त आहे. साधक याचा लाभ घेऊ शकतात. यासाठी बँकेची माहिती याप्रकारे आहे—

विपश्यना विशोधन विन्यास, ऍक्सिस बँक लि., मालाड (प.)—

खाता क्र. 911010004132846; IFSC Code: UTIB0000062

संपर्क- 1. श्री डेरिक पेगाडो - 022-50427512/ 28451204

2. श्री बिपिन मेहता - 022-50427510/ 9920052156

3. ईमेल - audits@globalpagoda.org

4. वेबसाइट- <https://www.vridhamma.org/donate-online>

दोहे धर्माचे

धन्य! धन्य! गुरुदेव जी, धन्य! बुद्ध भगवान।
शुद्ध धर्म च असा दिला, होई जगत कल्याण ॥

जय जय जय गुरुदेव जी, जय जय कृपानिधान।
धर्म रत्न च असे दिले, झाले परम कल्याण।

असा चाखवला धर्म रस, विषय-रस न आवडे।
धर्म सार च असे दिले, साली सर्व सोडवे।

धर्म दिला असा च सबळ, सतत देय आधार।
भय भैरव च सर्व मिटे, बनवी निर्भय अपार।

दोहे धर्माचे

घनदाट वनी भटकता, चुकलो रे मी वाट।
धन्य, धन्य मिळे रे धर्म, गुरु पकडी हा हात ॥

अंधारी भटकत राही, गुरु पकडी रे हात।
सहज मुक्ती पंथ च दिला, धन्य रे करुणानाथ ॥

गुरुची च कृपा झाली, मिळे धर्माची वाट।
तनमनाची, वाणीची, मिटे च सारी खोट ॥

गुरुजींची महती अशी, मिळाले विद्यादान।
मिटे अंधार मोहाचा, जागे अंतर ज्ञान ॥

“विपश्यना विशोधन विन्यास” साठी प्रकाशक, मुद्रक व संपादक: राम प्रताप यादव, धम्मगिरी, इगतपुरी- 422 403, दूरध्वनी: (02553) 244086, 244076-

मुद्रण स्थान : अपोलो प्रिंटिंग प्रेस, जी-259, सीकॉफ लिमिटेड, 69 एम. आय. डी. सी, सातपुर, नाशिक-422 007. बुद्धवर्ष 2565, पौष पौर्णिमा, 17 जानेवारी, 2022

वार्षिक शुल्क रु. 30/-, US \$ 10, आजीवन शुल्क रु. 500/-, US \$ 100. “विपश्यना” MAHMAR/2017/72685. Postal Regi. No. NSK/286/2021-2023

Posting day- Purnima of Every Month, Posted at Iगतपुरी-422 403, Dist. Nashik (M.S.) (किरकोळ विक्री होत नाही)

DATE OF PRINTING: (on-line-edition),

DATE OF PUBLICATION: 17 January 2022

If not delivered please return to:-

विपश्यना विशोधन विन्यास

धम्मगिरी, इगतपुरी - 422 403

जिल्हा-नाशिक, महाराष्ट्र, भारत

फोन : (02553) 244076, 244086,

244144, 244440.

Email: yri_admin@vridhamma.org;

course booking: info@giri.dhamma.org

Website: <https://www.vridhamma.org>